

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Ḥamishah shiṭot

Nachmanides, Moses

Zultsbakh, 1762

VD18 15256944

תותימ עברא קרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10835

חדושי סנהדרין לתרין וזל פרק נגמר הרין

דמאן דסבירא לן ומשקרא דהוקא דמדין מלות סוכה למנות טיבית אף על גב דליה בה רבויא דעשיי' לשמה אלא דלא סלקא שמעטא הוי אלא דכניבית דאיכא למידרש דרשינן ויאכא דליבא למידרש לן דרשינן ואפשר דכספר מורה נבחי בעינן עבוד לשמו לחובב המנוה מעשה כתבו לכס את השירה הזאת לכס לשם חובתכם וכדכתיבנא לעיל :

דמילתא דתאמרינן תס מפילין נקחין מכל אדם דלא בעינן שתהיה מלות עשייתן לשמן אלא במנות שרבה בהן הכתוב כמנות טיבית דכתיב בהו גריל ס תעשה לך ודרשינן לך חובך אבל במנות שלא רבה בהן הכתוב אין לנו סתמא מלות עשייתן לשמן דהא קי"ל ככ"ה דלא בעו עשיי' לשמה בסוכה משום דלא דרשו חג הסוכות מעשה לך לשם חובך ואפי"ג דתאמרינן ליה לבייתא כספק התכלת היא סברא אונא אליבא

סליק פרק נגמר הרין

פרק ארבע מיתות

היאך אפשר להקיש כבוד כבוד דם לכבוד המקום שיהיה יותר חמור מחללת אביה מפושט יד בעיקר . ואפשר לומר דמפני שהוקש כבוד אב ואם לכבוד המקום ועוד כשהוא מחללת את אבי' עשה לו חס מש"כ כשפושט יד בעיקר מ"ה הוה ס"ל למקשה דלמי מחללת אביה חמור טפי מפושט בעיקר והכי אמרינן לקמן דדרשה זמן חמור שכן נתן למכה אביו ומאי חומרה סבן הוקש כבודו לכבוד המקום שהכוונה היא בשביל שיעשה נזק לאביו ולאנו מה שאי אפשר כלפי מעלה . וכיון שכן דמשום חומרה פרכינן דיותר חמורה עבירה בת כהן מפושט בעיקר מאי קא מסדרי רבנן ואמרי נשואה ונאפה לשריפה ולא ארוסה ופי' רש"י ז"ל דסברא בעלמא קאמר ולא שמייע לכו מקרא אלא לדחויי דסקילה חמורה קאמרי דאכתי מאי הוי הרי איכא חומרה בשריפה שנתנה למחללת את אביה שהיא יותר חמורה מפושט בעיקר ופי' דקסברי רבנן דאפי"ה פושט יד בעיקר עדיף וכדאמרינן לקמן ועוד דמי טעמ' דרבנן משום דפושט יד בעיקר עדיף למה הקא אותה לפנינו . ועוד דמחי דחמירא לקמן אפי"ה פושט יד בעיקר עדיף לא אמרו בשביל שפאה אותה החומרה משוכה אלא בשביל שיש חומרה אחרת עמו והוא שכן מומין אבד . ועוד היכי מנו רבנן למימר נשואה ונאפה לשריפה ולא ארוסה כיון שחומרת מחללת אביה נתנת לשריפה חמורה מסקילה דיון שפאה כמו כן ארוסה בת כהן לשריפה וכבר הקשה רש"י ז"ל עלנו בחלי' לישנא דכתיבי בספרים ומדאפקיה רחמנא לארוסה בת כהן מכלל נשואה בת כהן ש"מ סקילה חמורה והאיך תלו העיקר בטבל שהייה מכה חמורה מחללת את אביה חמור רואים שהשריפה חמורה ולא שמענו שלא יאפה ארוסה לשריפה כמו נשואה ורש"י ז"ל כתב דלא גרסינן ל"י ומרבה ספרים נחמק זה הלשון . ואפשר לתרץ לפי שיטת רש"י ז"ל שקושיית שכן מחללת את אבי' היתה לפי מה שהיו סבורים שפך ארוסה יאפה לשריפה והיתה הפשוטה שדעת חכמים הינה כן אבל הם סבורים שהנשואה יאפה לשריפה ולא ארוסה לפי שהם סבורים שהסקילה חמורה מן השריפה ולפי שיטתם דיון נותן שהסקילה חמורה מדאפקי' רחמנא וכו' . ואין זה הכרח אלא סדר החומרות לפי סדרם . וי"ת דהא דפרטינן בגמרא אדרב' שריפה חמורה היינו משום דקרא דבת כהן יאפה לשריפה שפאה כתיב ומשמע בין ארוסה ובין נשואה ומאי חומרה דאמרינן בגמרא ה"ק ומאיכא נוכח דשריפה חמורה ומסקילה חמורה שכן מחללת את אביה כלומר דקרא מפרש בהדיא בת כהן דתון בשריפה החמורה ולא בסקילה לפי שמחללת את אביה וקאמר את אביה היא מחללת באש חטף אלמא דקרא מפרש טעמא ואמר משום הכי אפיקתא לבת כהן מסקילה הקלה לשריפה החמורה לפי שהיא מחללת את אביה אבל לא שירנה המקשה להוכיח שבעירת זנות בת כהן שהיא יותר חמורה מפושט יד בעיקר אלא דשריפה חמורה מסקילה . ומתרינן קא סברי רבנן נשואה יאפה לשריפה ולא ארוסה וכיון שכן פרכא דפרכת לוא כלום היא דתה שהחמיר' החורה ואחרת באש חטף היינו להחמיר עליה מחמק לשריפה . אבל לעולם אימא לך סקילה חמורה שכן נתנה לפושט יד בעיקר . והאי דקאמר ומדאפקי' רחמנא לארוסה בת כהן ופי' אומר ר"ר' הלוי ז"ל שהוא מן הדברים הפוכים שנתנאים לשעמים בתלמוד שנראה לכאורה שתולה הענין כמה שינאת נשואה לשריפה ולא ארוסה ואינו כן אלא הענין בהפך . וכיון דמנדף ונושט יד בעיקר עדיף וחמיר שמעינן דהא דאפקי' רחמנא לבת כהן בשריפה היינו וקרא בשואה ולא ארוסה . והקשו לפי' זה דמכא סבורים דהא דמעתא דשכן מחללת את אביה חמורה כתיב עמיה היא כפי' רש"י ז"ל ארור שיה ילך וכו' דהא אמרינן לקמן שריפה חמורה משייף שכן נתנה לבת כהן ומאי חומרה שכן מחללת את אביה ודחיי' שהחומרה היא בשביל תולד האב דמי משום שינאת נשואה בת כהן מחמק לשריפה לית לן למיחך ויניה שפאה שריפה חמורה משייף שאפשר שסייף יאפה חמור מכוין אלמא החומרה היא

רף טע"ב כל מקום ששנו חכמי' דרך מנין אין מוקדם ומאוחר כולל שני ענינים הא' שאין הסדר כן בדוקא ואם החליף כסר מיהו לבתחילה ראוי שיעשה הענין כסדר השנוי במשנה כענין סדר תלינה ואם הקדים ריקקה לתלינה חלינה כשרה . השני שהסדר השנוי במשנה אי אפשר שיהיה כן בהקדמת הכתובת למכסאים והיינו דמקשינן לקמן גבי כהן משמש בשמנה נבדוים ותנא נמי מאי טעמא אקדמה כלומר שאחר שאין הכתובת ראוי להיות מחילה למה הקדימה דאפי"ג דאמרינן אין מוקדם ומאוחר אין במשמע אלא הכי הראשון שפירשונו בענין סדר תלינה אבל לשנות התנא סדר שאם עשה כן לא ינא אין לו לתנא לטענות כן . ומזהיר ל' משום דאקדמה קרא :
שבעה סמנין מעבירין על הכתם פי' רש"י ז"ל לבדוקו אי דם נדה הוא ולמלא טהרות שנגעין בהן או נכע הוא והטהרות טהרות . משמע מדבריו שהעברת הסמנין הללו להחיר' אשה לבעלה מדקאמר אי דם נדה הוא אי נכע ואף דעת הרמב"ם ז"ל כך הוא בפרק ט' מהל' איסורי ביאה . ולא מחזור דהתם במס' נדה (ד' ספ') מוכח שלענין טומאת הבגד היא שגויה דקתני טיפא הטבילו ועשה על גביו טהרות העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר הרי זה נכע והטהרות טהרות ואין לרדף להטבילו ופי' אם יש כהן בגד שגבל עליו דם נדה ונתכנס והטבילוהו אבל עדיין ניכר אדמיונות הדם ולא כ"כ נגע הבגד ההוא בטהרות הרי זה ספק אם זה אדמיונות הוא נחשב כדם וישמח הטהרות שנגע אפי"ג שהטבילוהו דה"ל כטובל ושרץ בידו או שחא כבר יאפה עקר הדם והטומאה וזה אינו אלא לבעו וה"ל כטומאה בלועה וטומאה בלועה אינה מטמאה לביכך מעשירין עליו אלו הסמנין אם בשביל שמנין אלו עבר האדמיונות הנה גראה שה' דם והטבילה הראשונה לא עלתה כלום וטהרות שנגע טמאות עד שיטבילוהו פעם אחת אחר עברת הסמנין והיינו דקתני תס עבר או שיהיה הטהרות טמאות וירדף להטבילו ואם בשביל הסמנין לא נשתנה מראהו הרי זה נכע והוי כטומאה בלועה ונטהר הבגד בטבילה הראשונה . אלמא דהעברת סמנין הללו אינן לטפק אם הוא דם נדה או נכע ולהחירה לבעלה דרזוי הכתם מדם נדה מחזיקין ליה אלא בדקדוקין אם היא טומאה בלועה או לא ואף רש"י עלנו כן פי' שם . ואפשר לומר דאף כוות רש"י ז"ל הכא כן היא ע"ק לבדוקו אי דם נדה הוא כלומר ומור דם נדה עליו ומטמא הטהרות שנגע בהן אחר שפלט האדמיונות ע"י העברת הסמנין או נכע כלומר שמחזיקין הוי מראה אדמיונות כנכע והוי כטומאה בלועה ואינה מטמאה כנכע : **ואירך ההוא חומרה בעלמא** . כלומר דמחי דאמרינן אין מוקדם ומאוחר חזן מו' שמנין ומתני' דד' מיתות היינו דוקא באותן הדברים שהאחד חמור מחבירו בסקילה החמורה משריפה וכן א' מהו' סמנין שהאחד חמור וחוק מחבירו אבל באותן הדברים שאין האחד חמור מחבירו כעבודת יום הכפורים שאין עבודה אחת חמורה מאחרת אלא שהתורה הקפידה בחומרת היום לעכב משום דכתיב פי' חוקה וכן נמי בסדר תמיד שהוא למלוה בעלמא ואין מעשה האחד חמור ממעשה האחר בכ"ג לא איירי תנא . אבל במנות חלינה שהמעש' האחד חמור ממעשה האחר דהיינו החליב' שחמור' מן הריקקה שהחלינה היא המעכבת ולא הריקקה . ת"ה אינטרבינן לתימר לאספיקי ממנות חלינה כלומר שהמעשה האחד חמור מהמעשה האחר ואפי"ה אם הקדים ריקקה לחלינה ולא חלינה כשרה :
מוסיף בהן גרוד חושן ואשד ומשיל . פי' ואפי"ג דלא אקדמיה קרא הכי אלא כסדר עשייתן ולא כסדר לבישתן ת"ה מדריה דקרא הכי הוא אלא הבגדים אשר יעשו חושן ואשד ומשיל : **אדרבה** שריפה חמורה שכן ניתנה לבת כהן ומאי חומרה שכן מחללת את אבי' . פי' רש"י ז"ל דכתיבא לקמן שאם היו נוהגין בו קדש נוהגין בו חול ארור שיה ילך ארור שיה גבל . וקשה

חדושי סנהדרין להר"ן ול פרק ארבע מיתות כב

שיא ופליגי שפשתה דבר רע והיא חלול אביה * ואני אומר כי זה הפירוש
 כבן ועולה ופה כה"ל והוא דפרכין לקמן מוכח דשכן מחללת את אביה
 הוא כשילד חומר העביר דהיינו חלול האב איברא הכי הוא לקמן אבל
 האי פרכא דפרכין הכא ליתא כי האי פרכא דלקמן דלע"ג דשנייה
 גמורו בלשון אחד הסוכות הם חלוקות דהכא לא מקשינן מחמת חלול
 אבא אלא תוכה הסוק. שהיינו כהן מסקיל לשריפה * ולקמן
 פרכין מחמת חלול האב דלקמן מהדרין בתר פרכי פחומרות שיש בזה
 ואין בזה ויש ביוגא בזה בתלמוד שהלשונות שונים והסוכות חלוקות *
 אבל פרכין ד' אומר דמאי דאמרינן בגמרא קא סברי רבנן כשואה
 יגאלת לשריפה ולא ארום' לא לדחות בלבד אמרו כן אלא סברתם כן היא
 ומפקי לה ומלמור קרא וכת אים כהן אף על פי שאינה כהנת כדדרשינן
 לקמן ומעשה הואיל והם סבורים שהשואה יגאלת לשריפה ולא הארוסה
 עב כרסם י"ל שהסקיל' חמורה ודאפקא רחמנא לארוסה בת כהן מכלל
 נשוא' בת כהן לסקילה * ולפי שיטה זו קשה קצת מאי דאמרינן לקמן
 שרגל פתוח' דר' יוחנן דשילינן טעמא דרבנן ואמרינן וטעמא מאי
 ומהדרין משום דרבנן סקיל' חמורה ה"ל למומר דנפקא מדרשא דופת
 אים כהן אפי' ש"י אפי' כהנת ונרין לתקן בזה דמאי דאמרינן וטעמא
 מאי לאו טעמא דרבנן שילינן אלא טעמא דרבי יוחנן לומר דמשום
 דמשטינן רבנן דאמרי' סקילה חמור' הוא לגמרי ר' יוחנן דנשואה
 יגאלת לשריפה ולא ארום' אבל רבנן מטעמא דקרא נפקא להו כדאמרן *
 וד' לשיטה זו יש דוחק תלמוד דברי חכמים בדרשה שילי' בגמרא דהא
 דהרשב"א וכת אים כהן אפי' שאינה כהנת היינו לומר דשילי' כשואה'
 לישאל וללוי ולנתיב ומומר ואלת לשריפה אבל לא אפי' קרא למומר דדוק'
 כשואה ולא ארום' דכ"ש אים הוא נשאת לכהן שילי' לשריפה ה"ל איהא
 לך דאפילו ארוסה יגאלת לשריפה ודאי דרש' דלקמן הכי היא דר' שמעון
 מני ל' דסבר דאחד ארום' ואחד כשואה לשריפה אלא א"כ נפרש דרבנן
 דרבי קרא הכי וכת אים כהן וכת כהן כי תהי' לאים בחד שטרף דהיינו
 דוקא נשוא' ולא ארוסה * וה"ל דוד' ו"ל אמרם בלשון אחרת תחלה
 אמרו שהסקיל' חמורה מפני שגמל' למנדף שהוא חמור שפוסט יד בעיקר
 והיינו דלדבריה דשריפה חמורה שכן נמנה למחללת את אבי' שיהא
 חמורה מוה סיהא מועטת בכבוד אביה שהוקם כבודו לכבוד המקום וה'
 שאין כן במנדף שאינו מועט כלום ודלוי שהקושיא הואת אפי' כלום אים
 לא נאמר שכל מחללת את אביה היא כשריפה ל"ס כשואה ול"ס ארום'
 שפכטין יש לתלות טעם חומר שריפה' ולפיכך היתה התשוב' קסברי'
 רבנן כשואה' יגאלת לשריפה' ולא ארוסה' ומעשה אין הקושיא כלום שיש לכן
 ארום' מחללת את אביה בסקילה והיא פנותת שהסקיל' חמורה ודאפקא
 דחמורה לארוס' בת כהן מכלל כשואה לשריפה לסקילה ומעת' נמכר שעת'
 חכמים שאמרום כשואה יגאלת לשריפה ולא ארום' מוכח מה שאומר שהסקיל'
 חמור' וכמוכח בסוגיא בתרגל' דר' יוחנן :

ע"ב טעה דברך מתנא דרין הוא דה"ל למומר טעה בתנאי'
 דקמי' כהדיא פתילה דרב מתנה פרושי הוא דקא
 מפריש פתיל' על אבר * ואיכא למומר דמאיך דרב מתנה קאמר
 דמיימי לה מעדת קרא דלא מתנאי' אפשר דסברי' לי' כרבי אליעזר בר
 דקוק : **ועתה** בדקניא ואלת אל הכהנים וכו' ה"ל ה"ל למומר
 מהדרין לעיל למד' שהמקום גורם אלא דהא עדיפא לי' ש"שפי' יחזרו
 סנהדרין לתקומן איני יכולין לדון דיני נפשות מאחר שאין כהן עבד
 עבודה : **אף** איני יודע שמיפה ומגולת היא זו * תהי' אלא מאי
 ההיא דקאמר בתנאי' ניוול הוא זה דמשחט דמשום טעמא דניוול קמי'
 לה ובדרייתא אמרינן דלאו משום ניוול קאמר אלא משום חקות הכותיים *
 ויורטו כמותספת דניוול הוא זה דקאמר בתנאי' כלפי חקות הכותיים הית'
 כותיו לומר שגול הוא לנשות כחקות הכותיים ורבנן לא הבינו דבריו
 וסברו דמשום ניוול משא קאמר ומ"ה מהדרין לי' דאין לך מיתה מכולת
 מוה ומ"ה קא מפרש להו בדרייתא דמשום חקות הכותיים קאמר :
ורבנן כיון דכתיב סיף באורייתא לאו מנייהו קא גמרי' * י"ס
 כדכריס ג"כ יש לך לומר שלא קדמו הם אלא הטעם הנכון שהתור'
 אפרה כל מתנה נזוחד למנוסו ע"ל שמהימשך האדם אחריהן בחושם
 וכן נמי אים הכותיים נהגו באיזה מתנה שאין לו מוח דברכי הטבע
 ולא נחלאת הכסוין העשפה כמותן * יש בו משום דרבי החמורי ובדאמרינן
 נמשכת חולין ( ) אינן משמר פירמיו טוענו באכנים וסוקרו
 בפיקרא ומקשינן בגמרא בשלמא טוענו באכנים כי הכי דכמות' שילי'
 אלא וסוקרו כסיקרא אמאי ומתקן דכתיב וטהא טמא יקרא כדן שירעו
 רבים ורבים יבקשו רחמי עלי * הרי נכבד' שהתלמוד לא היה
 חמור למה שאוענין החילין באכנים דדבר טבע הוא להכניס החילין שאשע'
 שזמחת שכלו גדול חסד פירמיו והטעם באכנים טוב לו מדרך הטבע
 אלא סוקרו כסיקרא להם כלומר שזה הענין הוא מדרבי החמורי שאין
 לו מוח דברכי הטבע ולא נחלאת הכסוין * ומתקן דכתיב וטמא טמא
 וכו' וכן פי' הרמב"ם י"ל : **נשקא ליה** מדתקיא וחתה מבעה
 דהם הנקי מתקרב' הוקשו סופי דמי' וכו' * אפי' דהאי קרא דרשינן
 לי' נחלאת האורג אחר שנערס' העגלה מ'ת מנוס' מ"ס שבין שושפ"ט
 הרונח הוא נחמו כפסוק זה היא הנחמת שאקשו סופי דמי' לעגלה
 ערופה : **אישי** ערט לקטן אשר יגאלת אשת איש פרט לאשת קטן
 פו' רש"י ו"ל אשמעינן קרא דקטן אין לו קדושין והיינו כל שואה פחות
 מכן * ג' טעם וי"ס ח' ואין ספק שהענין כן ולא אינטיירך קרא למיטוטי
 אשת קטן אלא כגויגא דהוי אשתא מדאורייתא כגון כן ט' טעם וי"ס
 אחד טעם על יבמות' דקבלה מדאורייתא ואשתו היא לכל דבר כדליתא
 ביבמות' ואפי' מעוט רחמנא דאין חייב עלי' מית' דאשת איש אחר'
 דחמלה פרט לאשת קטן * וכן אשת אחרים פו' רש"י ו"ל אשת כותיים
 ואשמעינן קרא דאין קדושין לבנות' ומכאן נפקא לן בכל דוכתא והקשו
 עליו דודאי לאפטרט אשת סבות' משום שאין לבנות קדושין בה שאפי' פו'
 שאי' נקנית לו בבטח' נקנית לו בבעול' ובדפקא לן לקמן בפירקין
 בעולת בעל' יש להם כנסיה לחוס' ולא בעולם' אין להם וחיובת' כן כח
 משום אשת איש אלא שגורת הכתובת הלא כפגור את ישראל משום דשתיב
 אשת העכו' אבל כן ג' לא כחור רעהב' וישמע' לכאורה דאשת
 סבות' הנבעלת לישראל אפי' שפישראל אינו חייב עלי' מ'ת היא חייבת
 כמו אם נבעלה לכן נח * אבל אשת איש הנבעלת לבנות' כיון דכותב'
 חייב עלי' אפילו כנס' לחוס' ולא כנס' ובדרייתא כהדיא בפירקין דלקמן
 איכא מ"ה טעם חייבת כבעולת סבות' שאחר שהיא חייב' הרי כתיב
 שלחוב כן איש בין לאשה דאי משום דשדדי' לא דרשינן לי' אלא לפטור'
 ישראל הכא על אשת סבות' לא כותי' כדכתיב על אשת ישראל * ואיכא מ"ה
 דכי הכי דאשת כותי' הנבעלת לישראל דהיא חייבת וישראל פטור ה"ל
 אשת איש הנבעלת לבנות' דהיא פטורה והכותי חייב * וכן דעת ר"י
 שגוי' ו"ל לקמן כעקבן כורד ומורה גבי אשתר שלא הית' משום אשת
 איש

דף נא ע"א איצטריך סד"ה קרא לחפוקי מדרבא * תמה
 כיצד חזי קרא לחפוקי מנ"ש אפרי
 אין אדם דן ג"ס אפי' למיה מרבו ואם היא קבלה היאך הכתוב מוניח
 אותה ואם איני קבלה למה הוכרז להיטות שהיא אין אדם דן אות' מעלמי'
 וי"ל דמאי דאמרינן הכא איצטריך קרא לחפוקי מדרבא לא לבטל הג"ס
 שיקרא אחרו אלא שלא ללמוד ממנה לבתו שיהא כשריפה' אבל עיקר
 ג"ס לבתה וכת כהן וכת כהן שפכטין בתור' נכרעה לדון אותה כשריפה'
 שזמה ומה והנה הנה לעשות בתו ככת בתו וכת בתו לאוהר' אבל לך
 לשריפה' דקרא וכת כהן אלא למעוטי בתו משריפה' קת"ל את אביה היא
 מחללת מי מחללת את אביה יגאלת זו שאפי' מחללת :

ע"ב מתקף ליה רבי חנינא וכו' ר' שמעון אידי ואידי
 כשריפה קאמר * וקשה מאי קושיא
 דילמא רבי אליעזר ס"ל כר"ש דשריפה חמור' ונייהו פליג' עלי' כשואה'
 דס"ל דהויא בסקיל' * איכא למומר דבתור' טעמא קא פריך דכיון
 דס"ל לר"א בר' ש' ארוס' בשריפה על כרחי' אית' לי' למיאר כמי' דנשוא'
 בשריפה בר' שמעון כי הכי דהתוהו מרזייהו בשריפה' דקרא סתמא קאמר
 ל"ס כשואה' וי"ל ארוס' אבל אי אמרינן דארוס' לחודה בשריפה' מכלל
 דנשואה' בסקיל' דילמא כהן דלא אשכחן דאמור' דחמנה כשואה'
 דארוס' לית לן למילף ארוס' חמור' מנשואה' ואין דיון קל מחמור'
 לכהמיר עליו : והאי דאמר' את אביה בשריפה' סירכא נקט *
 פו' רש"י והוא דקאמר את אבי' במקום ארוסה' ולא נקט ארוס' כהדיא
 ולכן כשואה' סירכא נקט כלומר סירכא דקרא דכתיב את אביה היא
 מחללת * והאי פירושא ה"ל דכבול' סוגיא אינן לתרתי הוא תירוב'
 ולפום ליגאל דגמרא משמע דהאי קושיא היא אליבא דרבינא דקאמר'
 אלא לעולם כרבנן ואיפוך משמע דמטיקרא לא הוי כרבינן להכי לפיכך
 פירש דחת' פרושי' מאי טעמא אישתבש תנא למיתי' איכא וקאמר'
 דמשום סירכא דקרא דכתיב את אבי' היא מחללת כחש שטרף נקט נמי
 את אביה בשריפה' אבל עיקרא דמילתא דכל יובא דשוייה את אפי' איש

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פדק ארבע מיתות

ומה שהיו אומרים אחר מה שזעזעו כפי' היונו שזכירו השם טיילא מפיו
ומה' ה' חמירין בנמ' ה' שומע וז' שומע מפי שומע שהדינין שומע מפי
שומע הם שהעדים לא היו מפרישים הגדוף בפניהם שאם היו מפרשין
אותו כפי' שומעים מתע מפייהם הם אע"פ שאין כוונתם לרעה . ומ"מ
לדודי הא לאו ראי' היא דלעולם אומללך שאע"פ שחזרו העדים לומר
הדברים עתה שאתה המגדף אפ"ה מיקרי שומע מפי שומע כיון שאין
כוננם לרעה . ומ"מ לדברי הכל אינו נקרא שומע מפי שומע אלא
כשהוא מוכיר את י"ו בפירושו אבל אם שמעו מתנו שאתה פלוגי נדף את
השם אין בכך כלום שאע"פ ששם המפורש וכטויון שויון הם לענין
קריעה הרי זה לא הזכיר לא שם ולא כונוי אלא שרמו אותו כלשון שם .
ואיך למירק מאי דאקשו בירושלמי מן הכרוז היונא לפניו שאומ' על שער
פ' ולמה אין קורעין עליו ואחריו שלא אחריו אלא על שומע מפי שומע
אבל על השומע אג' בכרוז זה לא לירך למקרה ולפי מה שאחרנו שאין לירך
קריעה אלא בהוצאת השם א"כ אפילו היה כרוז זה שומע ראשון כיון
שלא הזכיר את השם אין לירך קריעה אלא שיש לומר שכוונת הירושלמי
לומר ולפרש האמת שהשומע מפי השלישי אין לירך קריעה אפילו יזכיר
את השם : הנא עד סיכרך שם בשם . נראה שלענין קריעה
אינו לירך שם בשם שהרי אף לענין מיתה של בני נח אחריו בסמוך דלא
בעינו שם בשם . וכן נראה שחף לענין מלקות אינו לירך שיהא שם
בשם דהא מתיישב כי יקלל אלהיו דאיתרבו הכטויון לא למדנו שם בשם
דגבי ונוקב שם בטוקבו שם הוא דכתי' ביה מיתה וזה פשוט :

לא נצרכה

אלא לרבות את הכטויון ואליבא דר' חמיר . פי'
דל' מאיר דמתי' מיתה בישראל אף על הכטויון
אפשר ל' לרבות בני נח לדין הכטויון במיתה דישראל מיתורא דאי' איש
אבל לרבות דמתי' דעל הכטויון באזהרה בכני ישראל א"כ לרבות בני נח
לדין הכטויון מתי' איש דמתי' אחריו אי לאוהרה כלומר ללא אזהרה
שלא כן הוא מתי' ואי אפשר לרבות ללא ולא למיתה ואם כן היאך
נצרכה מתי' קרא דאי' מיתה לבני נח במתי' דלא מירי ביה כלל אלא
למטותי מתי' . ועוד דכי אמרינן אזהרה שלהן זו היא מיתת ה"ה
באותן אזהרות שהזהירו לבני נח כלכד א"כ לאותן אזהרות שהזהירו בהם
בני נח ובני ישראל במיתה אבל שחלק האזהרה ונאמר דלישראל אחת
למשטי מתי' ולכן נח לרבות מיתה הא לא אפשר : ופריגא דר'
מיאשה . כלומר מה שאחרנו שאל' לרבות בני נח לרבות מתי' איש
מתי' שלא יתי' רבויון אלא לאזהרה מפני הכתוב שאינו מדבר לא באזהרה
הא פליגא דר' מייאשה שלדבריו אחת רואה שבני נח הן כמות' על הכטויון
לדברי הכתוב ואע"פ שאין הכתוב מדבר אלא באזהרה לישראל מ"מ
כיון דגני בקרא אחריו דבגר כאזרח דדרשינן ביה גר ואזרח הוא
דבעינן נקבו שם אבל כותים אפילו בכתי שפיר מנינן למידרש איש
איש לרבות בני נח אבל ודאי אי לא היה קרא דבגר באזרח לא היה מנינן
לרבויו בני נח כדאמרן . ודבי ינחק נפשא אריבא דרבנן סבירא ליה
שלא הויא אחת מכלל הכטויון כלומר שלפולם לא נתרבו בני נח על
הכטויון אבל הויא הכותים לענין נקבת שם בשם דלדידה לא בעינן
שם בשם דהא נטשו בני נח על זה כדאמרין וינה' זו כרכת השם אבל
איש איש לא מרבה כותים כלל ומיתת ליה לר' ינחק נפשא אריבא דרבנן
והיינו דאקשו' בסמוך איש איש למה לי דכרה תורה כלשון בני אדם .
ור' מאיר סבירא ליה שנתרבה בפרשה זו בני נח לענין הכטויון שלא
הי' ככלל וינה' זו כרכת השם אבל כולן למיתה אלא שאין המיתה
שלהן כסקילה בישראל והיינו דמיתת רחמנא גר ואזרח כסקילה אבל
כותים בסיוף :

ע"ב ר' יוסי

אמר כל האומר כפרסת כיוסף בן נח מזהר עליו
אחשבונו ומגשם וקוסם פליגי לפי' שאלו אינן
בכלל מכשפים וישראל העושה אותם אין בהם חו' מיתה והיינו דמיתתו
לאו מקרא דובגלל התועבו האם כו' ומתן דפליגי עלי' דר' יוסי מוקי לקרא
דובגלל התועבות למעביר בנו ובתו באש וכל אותן שיש בהם משום ע"א
ולר"ם מוקים ל' אף למכשף וכדאיתא לקמן : ויצו אלו הדינין .
וכן הוא אומר כי ידעתינו וכו' ה"כ ה"ל למיחשב נדקה דהא כתי' לעשות
נדקה ומשפט אלא משום נדקה לא משיב משום דקום עשה לא חסוי'
כדאיתא לקמן . ואין לומר דנדקה לא מחייבי דהא איקשי' לקמן ואשה
לא מיפקדה והא כתי' כי ידעתינו למען אשר יזכו וכו' ואחריו בני לדין
כיון לנדקה אמתא דנדקה בני מחייבי ואשכחן דמיעשפי עליה דכתי'
ויד עני ואחינו לא מחויקין . וכן בני אחריו לקמן כותי ששבת חייב
מיתה ר"ל שלא לקבוע לשם יום מנוחה דכתי' ויס לילה לא ישובו .
נמחה חייבים פני נח על שבת מנוחה לא תעשה והם כדברי ת"ק דינין
וברכת השם ע"א ג' ע"ד וגזל ואבר מן החי וחייבינו כתי' על שני מלות
עשה והם הנדקה ושלא לשבות ועל השבייה פשוט דחיי' מיתה בדלית'
כדאיתא בנמ' לא ישובו דאיבא לאו ואזהרה היא מיתתן . אבל הרמב"ם
ז"ל בפ' מה' מלכים כמב דאין אמת ועונשין אמת ומודיעים אותן שהם

חייבו מיתה אם יחדשו איזה דבר לעלמן אבל אינו נהרג . אבל על הנדקה
דאיבא אזהרה איבא למיחר דלית בה חיוב מיתה . וכן נראה אבל לענין
הדינין שהם מכלל ה' מלות אע"פ דהו' מלות עשה חייבין עלי' מיתה .
וכן כתב הרמב"ם ז"ל שכל ידיו זה נתיחייבנו כשם מית' מפני שלא עשו
דין בשבם שלא דנוהו למיתה . והקשו עליו דוודאי בן נח שהיה את הדין
ועבר על לא תעשו על כהמשפט ודאי נהרג אבל בני העיר שיסבו להן ולא
הוסיבו דינין בכל עיר ועיר ובכל פלך ופלך אין חייבין מית' להרגם כדאי'
שו' מלות עשה הוא להם . ועוד קשה לי דהא מקום שם אפשר שהיה
שם דינין אלא שלפי שהיה שם בן חמור ארון עליהם לא יכלו לשוטטו
כמו שתנינו בכמה חכמי ישראל שהיו עושים הרע בעיני ה' ולא היו הורגין
אותם ישראל . ומ"מ אפשר לומר לענין הרית בני שם שכבר היו חייבין
מיתה לפי שהיו עובדי ע"א אלא שלא היה דינם כחומר לבני יעקב שלא
היה ספק בידם לעשו' זה המשפט ולוי' השנה ה"י' שמקן חתם על יושיבי
הארץ וז"ל יעק' עברתם אותי להבטיחני ביום הארץ : דר' יעקב אומר
אף על הכלאים . הרמב"ם ז"ל פסק כר' יעקב כפ' אגודר אבל אינו
נהרג עליהן . וכ"ל שפסק במתו אע"פ שהוא יחיד ומשום דבנמ' אחריו
מה' מ' אחר שמואל א"כ את הקוים חוקים שחקקתי לך כבר וכו' ומדקתא'
מה' מ' ושמואל איתיי קרא ש"מ דרבנן מודו בה דלי לאו הכתוב היא לא
היה להו בנמ' למיחר אלא מ"מ דר' א' כדאמר לעיל מיני' מ"מ דר'
שמעון . ועוד שאלת הדרשה דחוקי' שחקקתי לך כבר היא רגילה במלתו'
לומר חוקים שחקקתי לבני נח שגויית אותם שלא להרכי' כלאים כבהמה
ואילנות משמרו ומשמע דה' הכתוב היא אלא שאין זה ראייה דכעמא לא
נקטי הך דרשה לענין בני נח אלא לבני חוקים שחקק הקב"ה בכריאת
עולמו שאמר למיכהו כבהמות ואילנו' שלא ישנו סדרי דאשית בהרכבת
ובכלאים : לאמר וז"ל וז"ל וז"ל הא קרא מלאמר דהא
ערייתו כדאי' דרשינן להו לקמן מקרא דע"ב יעשו איש וכו' וז"ל דע"ב
יעו' איש אינו אזהרה אלא דברי אדם הוא שאמר בן על חוה ואין לומר
משם לא מה הן עריו' שהזהירו עליהן אבל אזהרין לא שמענו לא מלאמר
שהוא בפסוק ויני שהיו רמו על המלות כולן . וא"כ הוא קרא דלאמר
גבי מחויר גרושמו הוא דכתי' שבני נח לא נטשו לא על עריות של כריתו'
ומיתתו כ"ד וכדאיתא בפירקין . וז"ל דמתי' חיי' ליגשא חמירא על אישו'
עריות ישראל דהיינו מחויר גרושמו וא"כ ראו' לפשות מתנה דמו לעריו'
האסורות לבני נח אבל מה הן העריות האסורות לכן ולפינן להו מקרא
דעל בן יעשו איש : אבל תאבול ולא אכר מן החי . איבא למירק
והא לדרס הרמשן לא הוה לו כשר ובינן שכן לא שייך ביה אזהרה
איסור אכר מן החי ואיבא למיחר דעיקר קרא אחת למיחר ליה כשר
דכתי' תכל ען הנן אכול תאכלו ולא כשר וכשהוא כשר לבני נח נשאר
איסור אכר מן החי במקומו מלשון אבל תאכל . ומינהו כדאי' איתמר
לבני נח אכר מן החי כדכתי' אף כשר בכפשו דמו לא תאכלו וכדאיתא לקמן
בכפשו דמו לא דניתי ליה למיחך כולוה' מנות בקרא דוינו . והרמב"ם
ז"ל כתב בפ' מה' מלכים על ששה דברים נכטוה דלם הראשון וכשאל
נח הוסיף להם אכר מן החי . והכי איתא כדאי' בואלה שמות רכה כפ'
ולא המשפטים נתן הקב"ה לאד' ה' מנות ולמה הוסיף לו אחת והם ז'
ולא תהרגהם בסיוף א' והכי המילה ותפלת שחרי ה"ס ולינחק הוסיף א'
והכי המשפט ותפלת המנחה והם ט' וליעקב הוסיף גיד הכנה ותפלת
ערבית והם עשרה . ולפום גמרינן הוה משמע לכאורה דפליגי אהא דואה'
שמות דאין חמיר' ז' מנות והתם חמיר' ז' מנות . אלא דמשמע ליה דלא
אהדרו דאד' ה' אפילו באכילת כשר שחוטא אסור א"כ לא נהיב ב' איסור'
לדורות אלא ב' מנות ונח דאי' שפיר ל' כשר כגון ב' איסור ז' מנות . והכי
איתא כדאיתא דגמרינן אבל תאכל רמו לו על אכר מן החי כלומר רמו
איסור על הדורו הכלאים : אלהים אגני' והא מורא עליו . פירש"י
ז"ל דהא מורא עליו היינו דינין דכתי' כהו' לא תגורו מפני איש כי
המשפט לאלהים הוא . וי"מ היינו דינין סמלה עליהם . להוסיב דינין
לקמן המשפוט ולפשו' דין ערששים ועל ידם יהא מוראית שמי' על בני אדם
שלא יעברו על המלות כפרהסיא . וכן הוא :

ר' נוע"א ואידך

הוא למשרי פירש"י . ה"ה דהוה מני
למירר הואו להשרי כשר לבני נח הוא
דאיסור וכדאיתא לקמן וכשפחו בני נח האתר להם כשר וכו' יכול לא
יהא אכר מן החי טובא בהם תלמו' לומר אף כשר בכפשו דמו . אלא
דניחא ליה למיחר דינא דפירש"י שהוא חדוש יותר וה"ג דרשינן לקמן
יכול אף כשרים בן ת"ל אף : כותי בכרתי ובתי בישראל אשור
וישראל כותי מותר הא איתא איבא דת' גזל כותי מוס' אתה אשור ופולגת'
הוא כפ' הגזל כפרת (דף ק"ח) ומינהו מדרכין אסור מפני חילול השם
וכדאית' התם ומשמע לי משמע דהכי הלכה דגזל הכותי מות' מדאורית'
וכדאיתא בעלמא ובפ' שור טבא ד' ר' עזר' וימודר ארץ דלמי' ויתר גוים
ראה ז' מנות שנטשו בני נח ולא קיימא עמד והי' מחווס וכן משמע לי

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק ארבע מיתות כד

סכן דעת הרמב"ם ז"ל כפ"א מה' ג' וז"ל שכתב חז"ל לא תעשה שלא לגזול את חבירו וכו' גביה כתב שלא לגזול חבירו כותי עובד ע"א וא"י ישראל וליכא למידק וכיון דאשרל מותר מדאורייתא לגזול את הכותי ח"כ איכא מידי דאשרל שרי וכותי אסור דאשרל שרי לגזול הכותי וכותי אסור לגזול חבירו כותי . וכו' דאשרל כותי אסור לגזול ישראל חבירו . וא"כ ליכא מידי דאשרל שרי וכותי אסור . ליתא דהא חמרי לקמן גבי יפת תואר והרי יפת תואר דאשרל שרי וכותי אסור ח"כ ישראל אסור הוא כדלמי דאסורה לגבי נח בין שהיה היפת תואר של ישראל או דירשו ואלו לדורן שריא יפת תואר דיהבו כהא איכא לאקשו . דאיכא מידי דאשרל שרי ולכותי אסור . אבל דין גזל הרי ישנו בישראל אלא דאשרל שריא וכהא דמחלל בדכתיב דהא ויתר גויים עמד והתיר ממוכס לישראל . וכו' גבי יפת תואר דהא ויתר גויים עמד והתיר ממוכס לישראל שרי ולכותי אסור שריא אשת הכותי מותרת לישראל כדדרישין לעיל אשת רעהו פרט לאשת אחרים ואלו עמי הכא על אשת חבירו חייב מיתה . אלא כהא איכא לאימר דאשת הכותי ח"כ דפטרי רחמנא מתייבא אפשר דאיכא חיסור דאורייתא . מ"מ לקושי' הוא חין לה מקום דהא מתרביין לקמן גבי יפת תואר שאני הכא דלאו בני כבוש טיהבו ר"ל שהכותים חין וזכין אלו באלו לקנות קנין הגוף זה בזה ומ"מ אסורין ביש תואר דכותי הויה אשת הכותי חבירו אבל ישראל הם בני כבוש שכבושין את הכותים קנין הגוף והם ממוין שלהם ומקשה מהם תורת אישות ומותר ללקחה לחיה ומ"מ ק"ל בפרק הירושין (ד"ה) דגרי מבעילין קנינו בע"כ מבעי מבעילין קנינו כד קנין הגוף גזול הכותי דשרי היינו טעמא דמשו' שאינן מקיימין השבע מכו וכדכתיבנא לעיל : **בין גזל** סייעתא סתמוהו לעבדו וכו' עלי' כהנא . פירש"י ז"ל משום גזל ולא משום אישות . ולפי מה שפרשנו בענין יפת תואר המותר לישראל הוא מפני שקונה בה קנין הגוף וכותי חין בן כבוש ואסור בה גזל לומר שכוולא בו דופת תואר . הוא כמו בן העבד של כותי אינו קבוי לו קנין הגוף ויש לעבד אישות בשפחה שיחה לו רבו שליטי כדמתיב רבו להפקיע אותו כל זמן שירעה ולפיכך כהנא עלי' רבו משום אשת איש אלא שמת' בלא ייחד אינו בלום . שאלו בני כבוש איש נעשית ח"כ שהשפחה חין דעתה לבסוף שדרכה כהקטר וכישראל מותר כדון יפת תואר שאין אסור ח"כ לעולם כעבד ושפחה שאינה שפחה בעניה אינה מותרת לו כמו בן הכותי אינה מותרת לו אלא מפני שהיא קנינה לו . הוא דשרי לגייריה כן כדכתיב וכו' והתיר יפת תואר וחק' השפחה כך דינה להטבילה בע"כ לשם עבדות וא"כ יסחררה והתיה מותרת לו ואע"כ שהיתה מיוחדת לעבדו כעורה כותי ואפילו לאחר שטבלה לשם עבדות חין לעבד ושפחה מותרת אישות לגבי ישראל ח"כ שיש להם אישות לגבי בני נח :

ע"ב הרבה עריות יש שאין ב"ד מתיימן עליהם וכן כח מזהיר עליהן . פי' היינו דוקא כגון חייבי כריתות ואליבא דר' אליעזר אבל חייבי לאוין חין בן כח מזהיר עליהם ולא מיבעיא נתיבם וממזרים דאישיות לגבי נח דהא בקה"י פתיב לא אפילו אסור מחזיר גרושתו ליתא בכותיים בלתי דאם ונתה אחר גירוסין מות' להחזיר' ולקיימה דאע"כ דבישראל איכא לכו כדכתיב לא יוכל בעלה הראשון לשוק לקחתה אחרי אשר הוטמאה ולא יזנינו לרבות טוטה הנספחת כי האי גזילה ככותי שרי : **מיגרע גרע** . פי' שאחר שדינו של בני נח בעריות שלכן להיות נדון בדיון אחד וכעד אחד חין לבו לגרוע את דינו כשנעל על עריות שלבו כלומר ח"כ של ישראל . וא"כ אם היא אשת איש גמורה כלומר שנבעלה שאחרי כן היה נדון עליה בדיון שלכן בדיון ח' וכעד ח' . חף כעברה המאורסה או כעכסה לחופה ולא כבעלה שלא היה נדון בה בדיון שלכן כשהוא נדון בדיון ח' שלבו שאין לגרוע את דינו שהוא בעד ח' ובדיון אחד וא"כ לענין מה שאמרו שהוא נדון בדיון ישראל ות' ר' יוחנן שהוא נדון בסקילה בישראל משום דלדידהו לית ליה . דייבין ל' דיבנה דידן ולעולם בעד אחד ודין ח' שאין לבו לגרוע את דינו שלעולם מיתמן בדיון ח' ועד ח' . והכו מוכח כפ' בן סורר לענין נשנתה דינו נשנתה מיתמו שאפילו כשלא נשנתה מיתמן כגון כעברה המאורסה אמרו שנשנתה דינו כשנתגיר שבתחלה אפ"פ שהיתה מיתמתו בסקילה לא ה' דינו אלא בעד ח' ובדיון ח' ועבשו שנתגיר הוא ככ"כ והיינו דלחזירין תיבא בכוותיה דר' משום דקתני ואבו חין לבו אלא כערה מאורסה ולא חשיב כעכסה לחופה ולא כבעלה משום דאירי ואירי חנק הוא כמחא דבי מנשה ואין דייבי ישראל מחדשין לו כלום שאף הן דנין אותו בעד אחד ובדיון אחד והיינו כ"כ שאלו כר' נתן אחר רבה בר אבוב ה"ל למיתני כעכסה לחופה ולא כבעלה משום עלה ועדים והתירא :

גרסת הספרים וא"ר מאיר כל ערוה שב"ד מתיימן עליה בן כח מזהיר עלי' חין ב"ד מתיימן עליה חין ב"ג מזהיר עלי' והתנינו וכו' וכן היא גרסת רש"י ז"ל . ולפום האי גירסא הקושיא היא מרישא ומסיפא מרישא דקתני כל ערוה שב"ד מתיימן עליה כן' הא איכא אשת איש וכו' ומה לגלותי דכ"ג מותר בהם סקן

חייבי מיתות . ומסיפא נמי דקתני דכל ערוה שאין ב"ד מתיימן עליה וכו' הא ליכא אחות אמו ואסורי אחיה דהיינו חייבי כריתות דבן נח מזהיר עליהן דקתני ויניא אלא מזהיר הוא עליהן ואזהרתו זו היא מיתמן אבל איכא נוסחי דוקי דגרסי הכי וא"ר מאיר כל ערוה שב"ד מתיימן עלי' ב"ג מזהיר עליה אבל חייבי כריתות' לא . והתניא וכו' דמשמע דכתיב ליתא לא מחייבי כריתות בלחוד דהיינו אחותו ואחות האב ואחות האם דחייבי כריתות ניכחו אבל בחתי דקתני כל ערוה שב"ד מתיימן עלי' ב"ג מזהיר עלי' לא קשיא מידי עלה דהך כריתות דפטרה אשת אביו שב"ד של ישראל מתיימן עלי' דאיכא לחיימר דר"מ לא קא מתייב' אלא כערוה של שאר האם דחותן ערוות של שאר האם דב"ד של ישראל מתיימן עליהן ב"ג מזהיר עליהן אבל כערוות של אישות של שאר האב לא קא מתייב' חייבי מיתות וכו' שנתפרס בסמוך בע"ה :

רף נחמ"א גר שהיה הורמו שלא בקדושה ולידתו בקדושה יש לו שאר האם וחין לו שאר האב . עיקר אובחתי מהך כריתותא דכותי אסור בשאר האם משום דגר שנתגיר קצתן שגולד דמי ומותר מן הדיון בין בשאר האם בין בשאר האב אלא שכתבם ז"ל גזרו בגר זה שיה' אסור באותן עריות שהיה אסור בהם הכותי כדי שלא יאמרו בלתי מקדושה חמורה לקדושה קלה אלאמה ב"ג ככל שאר בעריות של שאר האם . וה"ה בגר שהיה הורמו ולידתו שלא בקדושה שהוא אסור בשאר האם ואע"כ שנתגיריו לאחר שגולד . שלא רבו חכמים להקל עליו בגירותו כלום . אבל גר שהיה הורמו ולידתו בקדושה אינו נדון זה לזה מותר בשאר האב שרי ונדאי אסור הוא בכל שאר האב שרי בגירותו בשע' שגולד שקורב' גמורה של ישראל יש לו עליהן ות"ל לא קתני כהא גר שהיה הורמו ולידתו בקדושה . והא דקתני הורמו שלא בקדושה ולא קתני הורמו ולידתו שלא בקדושה' שאינם שריא ופילו באותן שהיו בגירות כשגולד שמת' בשעה שעברתו אמו מחביו לא היה לו קורבה עמו מחמת שה' שלא בקדושה וכל שאר האב מותרין לו לעולם בלאו היתה הורמו ולידתו שלא בקדושה . אבל כתב הר"ד ז"ל שמת' בראש בלמת שמה שהוא אסור בשאר האב משום גזרה דרבנן שלא יאמרו בלתי מקדושה חמורה לקדושה קלה היינו דוקא בלתי שנתגיריו לאחר שגולד דכתיב ג' איסורא חיסורא דרבנן בלחוד אבל על כל אותן שהיו בגירות בשעה שגולד לאו משום גזרה דרבנן בלחוד הוא דלחוד אלא קורבה גמורה יש לו עמהם הואיל ובקדושה ילדתו . חיה שלא כדברי רש"י ז"ל שכתב הלכך נשא אחותו מאם שגולדה קודם שנתגירה אמה ונתגירה עם אמה ובשאה זה מהשגולד ויניא דלא גרע מב"כ ומדרבנן . ולפירש"י דוד ז"ל כה"ג איכא חיסורא דאורייתא כיון שכשגולד יחזירי היתה אחותו מאמו יהודית . ובי תימא אם כן דכתיב' איכא חיסורא דאורייתא מלי אובחתי איכא בחתי כריתות לדון ב"כ דאסורין כשאר האם דשאנו הכא דכיון שילדתו בקדושה כדון האם סיבא אסור באחיות שנתגיריו קודם שגולד כדון ישראלים . ויש לתר דומל מקום לא נפיק מכללא דכריתותא חותן אחיות שנתגיריו לאחר שגולד : דכתיב' איכא חיסורא דרבנן בלחוד . אי נמי דהך כריתותא לאו דוקא בני שהיה ילדתו בקדושה אלא חף בני שהיה הורמו ולידתו שלא בקדושה כמשמע וכדמוכח הויה דנשא אשה ובתה דמייורי כנר דעלמא שלא היתה הורמו ולידתו בקדושה וכדפי' רש"י ז"ל אלא דקת' ילדתו בקדושה לשאמעינן הדר שאר האב וכדכתיבנא לעיל ח"כ שפיר ילפינן איסור עריות של אחיה לגבי נח :

אחות אב מן האם ויניא . כדון הוא שפחה מותרת לו כיון שאין לו שאר אב מדכתיב ודמת כוסיס ודמתים אים כן אחאי אסורה אחות אב כלל . אלא שבפירש' דכתיב אחיה התורה מדכתיב ע"כ יעוב איש את אחיו דדריש' ר' אליעזר אחות אביו :

אחות האם מן האב רבי מאיר אומר ויניא חף כיון שפחה מותרת שהרי לאחיה היתה מותרת משום שאר האב אם היתה זכר אלא משום גזירה דחותן האב מן האם דאסורא מדאורייתא גזר לה רבי מאיר מפני שפניהם יש בהם שאר אב ואשר האב . ורבנן לא גזרו היכא שנשאה דעבד ומיהו לכתיבא חתן וכדקתני כשיפא ולכתחילה לא יכנסו דפלה קא מהדר וכדאיתא בפרק נוסחין על האגוסה (ד"ה ע"ג) : **וטותר** באשת אחיו ובאשת אחי אביו וכלל העריות של אישות ואפילו בביתו מותר ואין כוונת לומר בכלתו . והאי דקתני לאתויי אשת האב שהיא מותרת פשיטא דהיינו עריות של אישות אלא דאליכטרא ליה למיתני משום דרבי פקיבא מרבה לה מקרא דע"כ יעוב איש וכו' דדרים לאתויי אשת אביו . וכתב רש"י ז"ל דהא דלא קתני בלתי משום דבגר שהיה לידתו בקדושה איריבין וא"ל לו להיות כלה אלא בגירות . והא ליה מחזיר למכל מקום הא קתני נשא אשה ובתה כונס אשת ומוזיא אשת והא ודאי קא שפחה לה בני שהיה ילדתו בקדושה דעיקר דילא

חידושי סנהדרין להר"ן פרק ארבע מיתות כה

אבל בשפחה זו שלא נעשית אשת איש כבודא כשאר ב"ב אלא בכח היחוד
שייחיה לו בזו אמרו שהותרה פריעת ראשה בשוק שהיחוד שאלהיה
המורה הפריעות . וזו איהיה רמי' בעיני האפשר לומר דמתי דאמרין
שלא ייחד ב"ב שמו על הגירושין היינו דוקא בגירושין שבכתב :

ומי איבא

מירי דכותי ומיחייב וישראל לא מחייב . תמה דהא
איבא גזל פחות משנה פרוטה ודיטין ואבר מן החי
רכוסי מחייב מיתה וישראל לא מחייב . אלא ודאי הוה מחייב ולא מחייב
לאו דוקא אלא כאלו אמר מי איבא מירי דישראל שרי וכותי אסור וא"כ
מכאן תשמע דישראל שרי לבא על אשתו שלא כדרכה והכי מוכח במסכ' ד
כדריס (ד"ב) גבי האי אייתתא דאמרה שלחן ערכתי והסכו ואמרו לה
התורה התירה לו . וקשה דאמרין ביבמות דבר המבול הוא דהוה
המטה ער וחונן . ויש שפירשו אשכ"פ שבענין אסור לעשות מ"מ הכיח'
לשחמת דרע ולא יוטיאיהו לבטלה . וכן הם דברי הרמב"ם ז"ל בפר'
כ"א מה' איסורי ביאה מירי מירי חסירות אסור לעשות כך שלא יקל
ראשו לכך וסיקתם בשעת משמים : כותי שהכה את ישראל חיוב
מיתה . משמע דמדין גזל מייחית לה דמה לי מבול גנוס' מה לי חבל
בממונו . ולפ"ו ל"ש כותי ול"ש ישראל שוין בדבר . ועוד דהאיבא
זלפיון לה מהמירי שכה את ארבע עברי שניהם היו ב"ב . ולי לא מחייב
הכי דדוקא ישראל דאשכ"פ דעדין לא קבלו התורה ככה הו' להם תלות
יתדות על בני נח וכדכתיב לל על ועוד אשכ"פ למה מנו בכלל הו' מנות
שפכות דמים והיא הריגה לחטאו מכה חבירו אלא ודאי דוקא מכה ישראל
חיוב מיתה משם כמו שהרגו מרע"ה . אבל הרמב"ם ז"ל כשב' דאין
כחיוב מיתה זו וכחיוב מיתה שאמרו בכותי פעוסק בתורה וכחיוב מיתה
בכותי ששבת אלא שמודיקן אותו שהוא חיוב מיתה ומכאן עושין אימת
אם יעשה אבל לחיובו כהרג עליהו אשכ"פ דמפסטה דגמרא לא משמע הכי
מדאמרין בשמירי גבי כותי העוסק בתורה וליחשבה גבי' מלות דמשמע
דמטיקן מנהו הו' ועוד מדאפקה מגזל או מנערה המאורסה שהם
מייבי מיתות ממש :

דקנע"ב לכל דבר

שמתין גירך מנין אחר להתירו .
רמ"א ז"ל מפרש תכני שאמר להם
משמים ג' ימים קודם מ' ולחחר' ג' ימים הוהך להם להתיר ואשכ"פ
דממילא אישתמע היתורא דהא ג' ימים הוא דאסור והרי עברו . ולפ"ו
פ"ד שאסור דבר אחר לזמן דיעו כריך מנין אחר להתירו אשכ"פ שעבר
אומן . והא לא אפשר דאשכ"פ עדיפת הך גזרה מנדר או שבועה דאש
שבועה על איזה ענין לזמן ידוע דלאחר אומן אין גירך היתר . וקרא
דהוי ככונים לשלש ימים אין פירושו שהיו פרוסים שלש ימים בלבד
אלא שלא יגשו אל אשה כדי שהיו ככונים ליום השלישי ויקבלו התורה
ואפשר שלאחר שיקבלו התורה ג"כ היו פרוסים איזה זמן ולפיכך לא
חלם בחזן ידוע שמשמעות לשלש ימים איבא אלא כמו לשלש ימים נאמר
אמר ליום שלישי ומשמע אין הדבר נאמר לזמן קצוב אלא סתם נאמר
עליהם כשביל קבלת התורה ואשכ"פ שקבלו את התורה אין מותרין
לשוב לאהליהם אלא גירך מנין אחר כדכתיב שובו לכם לאהליכם .
וכן אמרו בירושלמי אשכ"פ שכתל דבר לא בטלו גזרה עד שיבא ב"ד אחר
ויבטלו . הלכך חכמים שאסרו גביעות של כותים מפני שמעמידן אותו
בעור קיבת כבלה או שטחין פני' בשומן חזיר אשכ"פ שכתל דבר שיש
מקומות הרבה אין עושין כן אשכ"פ גירך מנין אחר להיערו במנין חכמי'
הראשונים : אלא משמע בני קטורה לא לחייבי . רש"י ז"ל
מפרש אותן בנים שילדה קטורה לאברה' בלבד שהיה אברהם חייב בשן .
ולא מחזור שהרי לכל הפחות הוה אברהם מלווה בהן כדן ילידי בית .
ועוד שאם אין התלוה אלא לאברהם בלבד ודאי שאינו בחיוב ברית עליהם
וא"כ הוה אמרו את בריתי הסר לרבות בני קטורה . וע"כ אנו
לריבין לומר שבני קטורה כולן נחייבו במילה וכל יונאי ירפיהן מפני
שנולדו לאחר שננטהו אברהם במילה שאשכ"פ שישעו לא ננטהו היינו
משום דמיעטי' קרא כדכתיב כי יגחך וקרא לך זרע ולא כל יגחך וכן
ספק הרמב"ם ז"ל בפ"ט מ' מלכים : ארד"ר' לא הותר לו כשר .
כשר כתבנו למעלה שחלוקן אבל תחלה נתמעט כל כשר שבשולח ואמר חן
היה בכלל ובשאר כשר למה חסר חסור חכר חן החי בחיבורו הכולל
תחלה תחלה . וקשה דא"כ למה הוה חסרו כאן איסור הכשר לאדם
חולמית הארץ תחלה תחלה נפקא . וי"ל דלשון אבל תחלה חיה מגיעה
מפורשת אל הכשר לגמרי אלא שיש ללמוד ממה קלת אסור ואפשר
לחוקקי' לאסור אבר מן החי דמיר טפי עד דתתא קרא דולכל חיה
הארץ דחיתכלל גי' כל אסור כשר . ולפיכך ילפינן תחלה תחלה איסור
אבר מן החי גדי לנרף אותו עט שאר' המלות הרמוזות בהי' קרא דויקן

דף סע"ב וריחשוב

דעבודת פנים הם משום דלא אשכחן להו דליהו עבודות הנעשות לשם
ע"א חבל הכי עבודות דהיינו זביחה והקטרה וניסוך ואשכחן להו בקראי
דהו עבודה לחיה ע"א וכוון שכן ליחשבו דוקא דהא אשכחן ליה בקראי
ומשני זורק היינו מנסך כדכתיב כל אסיד נסכיהם מים . ולפ"ו
מ' מע דאשכ"פ דמסקינן דזביחה ללמד על הכלל ויאה דכל עבודת פנים
אשכ"פ עשאו לאו ע"א אפילו אין דרכן בכך חייב מ"מ אלו הו' עבודת
דוקא שהו זביחה והקטרה ודוקא וניסוך אבל מולק ומקבל אשכ"פ דהא
עבודת פנים אשכ"פ אין דרכן בכך פטור . ואפשר לי לומר דכי כתב רש"י
ז"ל הכי ה"מ מקתי דאית לן בנין אב מזביחה אלא דהוה ס"ל למה
דמשום דאשכחן בקראי לשום ע"א הוה עבודת נקטריה תנא א"כ ודוקא
גמי אשכחן בקראי וליחשבה ומשני זורק היינו מנסך ומ"מ חשבינא תנא
ומליקה וקבלה דלא אשכחן בקראי בע"א לא תני תנא . מיהו לבתר
דעברין בנין אב מזביחה לכל עבודות פנים אף מולק ומקבל בכלל
דכפנים הוה חייבי ולא גרע מנסך להעביט מ' מי רגלים דחייב אפילו
אין דרכה בכך כדאיתא בע"א פרק ר' ישמעאל (דף ע"ב) כיון ניסוך
אית' בענינים אשכ"פ אין מי רגלים לא כפנים ולא כחוק לשום ע"א חייב
אשכ"פ כן כ' מליקה וקבלה דאית' בענינים וחוק פסוס ע"א דחייב בכלל
וכ"ע : ריקן כל העבודות כולן לשם המיוחד . וכך הוא משמעו
הפסוק העבודות שדרכן לעשות לש"מ לו לבדו יהיו שלא מעבדו אחרים
משם אפילו אין דרכן בעבודה יהיו וקדן היה שלא ויזיר הכתוב זביחה
כפי' אלא שכתוב הוא של בלתי ל"י אין משמעו שפני עמנו אלא
לאחר שפרט הכתוב איסור זביחה ועשה כל העבודות כזביחה עם זה
הפסוק של בלתי ל"י לבדו מדקאמר וזכה לאלהים משמע אפילו לשלם
כדרכה דאי כדרכה דוקא ה"ל לקרא למימר עובד לאלהים כזביחה
דסתם לשון עבודה כדרכה משמע וכוון דכתיב וזכה ש"מ אפילו לשלם
כדרכה חייב . וכוון דזביחה זביחה מכלל ויך לעבוד שהוא כדרכה
וזביחה בשלם כדרכה לא ללמד על הזביחה בלחוד ויאתה לחייב בשלם
כדרכה אלא ללמד על הכלל כולו דכל עבודת פנים אפילו שלא כדרכה
חייב . ואיכא למירק דכיון דמזביחה אנו דנין ממנו בנין אב לכל
עבודת פנים ומהשתחויה אין אנו דנין ממנה בנין אב ללמד על מה שהיא
דרך כבוד אלא שיבאת ללמד על עממה שתאסר אשכ"פ שאינה עבודה של
פנים א"כ בלתי ל"י לבדו ל' דמזביחה סגי לחתויי מזה כל עבודת של
פנים . התיירן כוה דאי לאו קרא דבלתי ל"י לבדו לא הוה דייקני
רחמנא קרא דאיכה יעבדו משמע דלא אסר רחמנא לעבד לט"א אלא
העבודות שדרכן בכך לבד דכאשרה תורה זביחה שלא כדרכה אין דנין
ממנה לשאר העבודות של פנים דאשכ"פ דבנין אב היא מדה בתורה מ"מ
איכא דאיכא קרא דממעט אי אפשר והבא איכא קרא דאיכה יעבדו
דמעט כל העבודות שלא כדרכה ואין לנו חלה זביחה בלבד אבל
השתא דכתיב בלתי ל"י לבדו גלי לן דכל עבודות פנים אסר רחמנא ולא
הוה עבדין אב מזביחה אשכ"פ כגירוף בלתי ל"י לבדו ומייחיתן מזביחה
כל עבודת של פנים ונתמעטה השתחויה שהיא עבודת חון ולא של פנים
אלא שמתרבה לידון בעממה שאשכ"פ שאינה עבודת פנים דחייבין עלי'
מיתה שאם היינו עושין בנין אב מהשתחויה הוה מייחיתן כל עבודת של
כבוד כיון כסוף ושקוף ודומיהן וכל עבודת פנים דכולן הם דרך כבוד
וא"כ למה כתב בלתי ל"י לבדו . ועוד דזביחה לא לריך דחמנא למיבת'
וכדמפרשינן בגמרא . ואפשר לי עוד לומר דאי לא כשב רחמנא בלתי
ל"י לבדו הוה עבדנא בנין אב מזביחה ולמימר מה זביחה דרך כבוד
אף כל דרך כבוד אפילו שלא כדרכה כדאשכ"פ עבדין מהשתחויה אי הוה
גיאה ללמד על הכלל כולו . וכ"כ אשכ"פ השתחויה למה לי הא אייתכלל
בנין אב דזביחה חיוב למימר דנזקיקים לה להשתחויה של דרך
כיון כמו דרך אחרין או בענין אחר של בנין אב אשכ"פ דכתיב רחמנא
בלתי ל"י לבדו גלי לן דא' לחיוב בנין אב אלא מעבודת של פנים
והשתחויה ללמד על עממה ויאתה . ככ"ל :

דף סא"א איבא

יאתה השתחויה ללמד על הכלל כולו .
פי' רבא בר חנן ס"ל ודאי ודאי אית לן
קרא דאיכה יעבדו לכדרך עבודתה בכך דוקא וזאת מן תרי קראי זביחה
והשתחויה ומזביחה אשכ"פ בנין אב על הכלל כולו לעבודו פנים
והשתחויה

חדוש סנהדרין להר"ן ול פרק ארבע מיתות

ולרבא פטור מיהו איסורא מיהא איכא חזילו לדברי רבא דקיימא לן
במיתות : כל שהתלכזו עליו חזילו גרור וחזילו קיסם . היינו
כר' אליעזר בר' שמדאמר שלא לתולך פטור דכל שהתלכזו עליו לא משמע
ע"א דה"ל למימר כל שקבלו בזה אכל לשון מלכות סוף במולך שהוא
ענין של כסף שמוסיב בעלמו שהוא תועיל לו אם התלכזו עליו ויעביר
את כנו לפניו והיינו דאמר' דמולך לאו ע"א היא שאינו יורה אותה ע"א
לקבלו בזה אלא בזה כיוסף כדפריש"י ואם זכא ונסך נכחו פטור וכן אם
העביר כנו לפני ע"א פטור שאין העבירה כנו עבודה ע"א אלא דרך
ויסוף הוא למולך כלבד :

ע"ב אמר רבי ינאי

מינו חייב עד שימסרו לכומרים
פירש רש"י דהתם לא משמע
דמסירה דמתני' היינו מסירה לכומרים . ועוד דכרייתא דמיתת לטויע לא
אדבר בהו מסירת כומרים כלל משמע דמסיב לכו כני . וכן רש"י וז"ל
ס"ל שפיקר מסירת הכומרים היא כדי שיהיו הכומרים עמלן מעבירים
אישו הא אם העביר הוא עלגו את כנו פטור וא"כ הוא הוה רלווי שיתמרו
אינו חייב עד שימסרוהו למולך ויעבירוהו באש . לפיכך פירשו דהא
דר' ינאי אלא לא משמעין שאלו העביר הוא עלגו את כנו בלא שסמרו
לכומרים פטור והיינו מתני' דקטני אינו חייב עד שיתמרו למולך ויעבירו
באש ולא אהר"י ינאי לא משמעין אלא דרשא דקרא דומורקן לא חתן
והיינו דהמסייעין ל' מברייתא . וסובר רמב"ן וז"ל שגינו המשייה
לכומרים היא כענין קרבנות שמקריבו אל התוכה ואח"כ עיקר העבודה
שיהי' הוא ענינו מעבירו ואין הקפידים במשפטינו אלא שיהא הוא מעביר
אחר שסמרו לכומרים . ומאן לו ראי' גירוסאמי . וכן כתב הרמב"ם
ו"ל בפ"ו מה"ע"א : העביר כל דרעו פטור שאלמנ מורקן ולא
כל זרעך . פי' דא"כ דחייב ה"ל למכתב וזרעך לא חתן ומדקאמר
מורקן משמע מקמתו ולא כולו וטעמא דמילת' דמכתב עבד' מולך ביהו'
ההם כך היה והכי משמע באיזה רבתי ע"א של פלוני שלחני א"ך תכל
הבנים שיש לך לא תקריבו לו אחד וכו' : העביר עמלן פטור .
רש"י וז"ל וליך מהבא שהעביר למולך אינה אלא העבירה בעלמא שמעבירו
באש ואינו מורקן וכיון דאמרין שמעבירו עלמא שהוה פטור משמע ודאי
שהוה חי לאחר העברה . והא דאמרין גבי חוקי' שסמרו אמו סלמאדרי'
לאו למולך הי' אלא לאלוהי ספרויים דכתיבה ביה שריפס . ופי' כיון שדאי
אלהי ספרויים הוא ע"א מדקאמר לשון אהות דמולך דאמרין דלאו ע"א
הוא אלאה העבירה המולך לא היתה בשריפה אלא בעברה בעלמא
שהמולך ענין אחד והשריפה ענין אחד . אלא שאלמנ שיינו בפסקים
דכיס מלאנו חף על המולך שאף הוא הי' בשריפס . לכך כתב הרמב"ן וז"ל
בפירושו המורה שבערות המולך היתה בשריפה וכל שהיה עובד היה
שולט בו קלת האש אם כגדו או בשערותיו ויש שלא היו עובדים בו רק
פעם א' או שנים ונשארים חיים ויש שהיו מפליגים בהעברה פעמי' רבות
עד שהיו כשרפין . והאריך בזה ע"ס :

דף סה ע"א אמר רבא

שחייב מנדק הואיל וישנו בלב .
פי' ודאי עקיבת שפתיו היו מעט'
כמו כפיפת קומתו דרבנן אלא דמ"ה לא מחייבו חטאת במנדק מפני
שפעמים הוא מנדק כלל מטעם זה של עקיבת שפתים אלא בלבו וזף הוא
חייב לשמים בלא נדק בפיו בעקיבת שפתים לפניו של המחשבה הוא
מחייב בכתי' למתן תפוס את בני ישראל כלפי . וכיון שאין חיוב
חטאת במנדק בלבו לפי שאינו עושה מעשה חף כשעושה מעשה וינדק
בעקיבת שפתיו פטור שאם לא כן נמלא המנדק פעמים מביא חטאת
ופעמים שאינו מביא חטאת ורחמנ' אחרת תורה אחת לעושה כשגנה וכאן
לא יפיו שוין השוגגין כשעושה מעשה יסו חייבין וכלל יעשו מעט' והיו
פטורין ולפיכך כל מנדק פטור מקרבן :

ע"ב ינאי

עדים וזמתינן שאין בהם מעשה . פי' וז"ל מקלל
אביו וזמתינן וזמתינן וזמתינן וזמתינן וזמתינן וזמתינן וזמתינן וזמתינן
בהם מעשה ורחמנא אחר אלא לא משמע עד שיסגנו בעבירה שיש בה
מעשה . ודאי דעדים וזמתינן חייבין על מחשבות הלב אלא על
ההגדה שבכ"ד ואם הקשת שפתיו הויה מעט' הרי יש מעט' בעדים וזמתינן
וה"ו שהקושיא היא מעדים וזמתינן וחכיריו . ומתוך רבא שאינו מנדק
הואיל וישנו בקול בלומר דאין לא אחרתין אלא דהקשת שפתיו הויה מעט'
דהיינו כמתין ומגיעין השפתיים לו שו מעשה כהרשע לטין כל וזהו
בכל דבור שיש בהם אותיות השפתיים כמו בומ"פ אבל בדבור אחר שלא
יגיע השפתיים והוא הדבור שלא יתמחם בלא אומי' שאין שם הקשת שפתיו
אע"פ שיש בהן קנת עוקם באתיות הלשון והאינוס והחיד הדבור ההוא
אינו קרוי מעט' שאינו נראה כל כך ללתי יהוסיס ועו"א סכן יסנו בקול
בלומר קול דבור בלא הקשת שפתיים . שפספס לגוף בלא אותיות שאין בהם
אותיות בומ"פ ולא יהי' בהם מעשה וכן אפשר בעדים וזמתינן וחכיריו
שיכולו לפשתמש בדבורן בכל שאר האותיות ולפיכך אין מחייבין שאין
בהם

משמע ודאי דס"ל איניכא דרבנן דללאו ינאיה בר' אחי . ובמתו כתום
כספ' ר"ת וז"ל דל' אחי א"ב דהשתחויה לא אחיה לחלק חסום קרא
ללא תעבדס דלא מחייבו ככולהו עבדנן' בהעלם אחר אלא אחת מיהו
השתחויה ינאיה לחלק לעמה שאם ויבט וקוטר וניסוך והשתחויה בהעלם
א' חייב שני חטאו א' משום זבוח וקוטר וניסוך וא' משום השתחויה ולעיל
גבי ר' זכאי דס"ל דהשתחויה ללאו ינאיה מנינו למגדס והשתחויה
דקטור וניסוך וזבוח והשתחויה בהעלם א' אינו חייב אלא א' אבל גבי
ר' אחי לא גרסי' בגמ' אלא זבוח וקטור וניסוך וז"ל והשתחויה משום
לעמה ינאיה אלא דלא מחוור דאלו לא היתה השתחויה מיוחדת
אחרי ספיר אבל אחר שהיא מיוחדת אית לן למידרש מיב' להקל או להחמיר'
ולאחמיר א"א הלכך אית לן למימר להקל ולפטור אותה מקרבן . והיה
אפשר לי להעמיד דברי ר' ינאי דהשתחויה אהא לאקולי ממית' במועד
אלא יהי' ככרת ולחייבו קרבן כשוגג וצאתה לחלק לעמה . אלא דמ"ת
לא מחוור דלתה נוגיה השתחויה ממיתה דאיתא בקרא בדיחא ולאחמירי
בה כרת דלא כתיבא בה כהדי' אלא בע"א כפלה :

דף סג ע"א האי

כמי לאו שבכללות הוא דתני מנין לאוכל וכו'
פיר' לאו של לא תעבדס הוא לאו שבכללות
שכולל מנפק ומנפק תכבד ומרבך ודומיהם וכן גרסא מתוך פי' רש"י
ז"ל כפי' המשנה גבי אכל המנפק וכו' וכן פי' בתום ז"ל . ואי הכי
קשיא דהא לא דמי האי לאו שבכלל' ללאו של לא תאכלו על הדם דלא
תאכלו על הדם היא אזהרה אחת כוללת עניינים רבים חלוקים זה מזה
ואינו מענין אחר כלל אבל לאו זה של לא תעבדס שכולל נפוק ונשק
ודומיהם כולן הן מענין אחד לאסור דברים של כבוד והיו כלל תעשה כל
מלאכה שכולל מלאכה' הרבה ואע"כ לא שקרא לאו שבכלל' ומפני שבזמן
ענין אחד הוא אסור המלאכה . ועוד שאינו מחוור שאלמנ שלא
תעבדס וזכיר על שלא כדרכה שאין סתם עבודה אלא כדרכה או באחת
מעבוד' פנים סתם קרויות עבודות סתם של כל העבוד' שחייבין עלי'
מיתה היא אותה האזהרה דדבר הלמד מעניינו הא לא על חייבי לאוין .
וזהו חובה קושיא אלא שכבר פירש"י ז"ל במתני' דמשום דהו קרא יתיר'
אם אינו ענין לכדרכה או לעבוד' של פנים תבהו ללאו גרידא דמנפק
ומנפק וחביריו . אלא דאיתא קשיא קושיא קמיתא וכו' לתוך הקושי'
דמ"ה נקט לאו שבכלל' מההיא טעמ' גופא דאמרן דלא תעבדס מעיקר
לישנא תעבדס עבודה שדרכה כבך . ואפשר דמשמע נמי א' מעבוד'
פנים אמי' אין דרכה כבך . ומשמע נמי מחמת ימור הפסוק דאם
אינו ענין לגופו תבהו לנפוק וחביריו א"כ זה הלאו כולל ג' עניינים
חלוקים זה מזה והיו לאו שבכלל' . והרמב"ן ז"ל כתב בספר התנות
שלאו הוה הוא לא תלבו אחרי אהי' אחרים שאחר שאזר את י' אהדי'
תירא . יש במשמע שלא ילך אחר ע"א בכל הדמות לזה בלומר שלא
ליראה וממנה ולשלא לכבדה כמו שהוא מלווה לעשות לשם ויש בכלל זה
שלא לעשות לה' שום מפעל של כבוד כגופו ונשק וחביריו ושלא להשבע
בשמה ושלא לידור בשמה ושלא לשאלו העמידות ממנה ולפיכך אמרו
שהו לאו שבכללות :

ע"ב אסור

לדס שיפשה שותפות עם הכותי . ומשמע ודאי
דאיסור זה מדרבנן דעיקר קרא לגודר כשמו או
מקיים בשמו אחא . ומ"ת משמע שהכ' דאם אסור השותפו עם הכותי
הוא שמה ותחייב הכותי שבועה ויבזר ע"א שלו כ"ש שאסור להשביעו
ואע"פ שאם ויבועוהו כותי לא יבטע לסקר ולא יפסיד ישראל את חמומו
מ"ה לא תנינו שיהא הממון דוחה מלווה אפילו מן המנות דרבנן . ועכשיו
טהרין היתר אפשר לומר ולפי שהכותים נכשעין סתם בשם ודעתם
לכורא יתברך וזף ע"פ שטועין באמונתם מ"ה אינו מוברן סס ע"א
בשפתם אלא שיש לחוש לשמות הקדשים שזוכרים כשבוועתם ואע"פ
שאינם אלהות הם נכשעין בהם והוא ענין של ע"א כמו שכתבנו למעני' .
אלא מ"ה אינו דבר שיהא אדם חייב למנוע את הרבים בכך שאינו אלא
דרך חסידות . וראי' לזה מחמי' דאמרין במגלה תימי' לי דלא עבדית
שותפות כהדי בותי משמע שרוב עולמ' לא היה כזהרין בכך . וכן כתבו
במסופ' ז"ל :

דף סד ע"א אף על גב

דקא מכיון לבזויה . פי' ודוקא
כשקבלו באלוה אלא שהוא בן
להרנו בענין והתקף וקלל בתלבו ובאלהיו אלא שמ"ת חייב שהרי
עבדה בעבודה הויה חמדת לע"א כיון שמתכוין להכעיס או לרעון כדאמר'
בזוכה להכעיס . ומכאן טעונה לדברי רש"י ז"ל שפי' למעלה בזוכה
להכעיס דאיכא לאו בלמוד והכי אמרין גבי פירושא דמתני' דהויה
חיוס שקילה דמיווד בעובדס להכעיס ומכוין לבזויה . ומחוי' דאמרין
גבי ר' משע' וזרק אבן למרקוליס מן לאו לחייבו שקילה ולא לחייבו
חטאת שהרי ודאי לא קבלו באלוה אלא דאמרין ל' שאף ע"פ שמתכוון
לכות זו היא עבודה והרי הוא כמי שזכה בשמה לע"א ולא קבלה בזה
דבוי פלוגתא דאפי' ורשא בעובד ע"א מאהנה ומירא' דלאכי' חייב

חרושי סנהדרין לחרין זל פרק ארבע מיתות כו

הם מעשה ולכבוד אע"פ שלפעמים יעוררו ויקללו ויגדפו ויסיתו באותו
בית"ס שיש בהם מעשה הקטש שפתים אפ"ה פטורין מקרבן דמור' אחר
לעושה בשגגה כתיב וכדכתיבנה לעיל • ולאו דהדר ב' רבא ממאי
לחמרו לעיל דמגדף הואיל וישנו בלב דודאי קוסטא הכי אלא דליכטרך
ל' לחרוי תירוצא דמא לעדים וזממין ומקלל ומסית ומגדף ונתר הכי
מקסי' וקול לא הוי מעשה והא איתמר חסמא בקול וכו' פי' ודבור זה
שאלמנו שהוא בלא הקטש שפתים לא הוי מעש' אע"פ שיש בו עקמת הפה
והא שמעינן ל' ל' ויחנן ללא תפלין בין דבור שיש בו הקטש שפתים
באותיות בות"ס לדבור אחר של אות' השייכים הלשון והחיד כיון שיש סם
עיקש הפה דמן הסתם גבי חסימה לית ב' הקטש שפתים שאינו אלא
קול אחר לזרז הכהמה בענין ניהא דמורא הן הן לחרוי דא דא ואפ"ה
מחייב ר' ויחנן וזה הכי מתבאר שבגמ' קורא בבלן עקומת פיו לשאר
הדבור שאין בו חיותות בות"ס ולדבור שיש בו אלו אותיות קורא אותו
הקטש שפתים • וסירנו אלא אחר רבא שאני עדים וזממין הואיל וישנן
ב' בלומר לא כמו שאלמנו הואיל וישנו בלב ולא כמו שאלמנו הואיל
וישנן בקול שהוא דבור שיש בו עיקוש הפה אלא נאמר שאני עדים וזממין
זממין וישנן ב' בלומר קול פטוש הינא מן הגרון פלי הקטש שפתים
וכלו עיקוש הפה כלל בלא שמוס שאר האותיות אלא אותיות הגרון בלבד
והא אפ"ה ע' וזממית וזאת המלה והיא א' היא קבלת דברים בלא יאמר
אין ספקבלת דברים תמלא שיתחייבו עדים וזממין וזממין שכל קבלת
דברים חשוב בכל מקום כעיקר הדברים וא"כ אפשר להעיד בקבלת דבר'
שיעיד חבירו עדותו ופואיפי' א' או שפני העדים יקבלו וישבו כמה
פואיפי' התובע וכן הדין בוקלל ומסית וקף נגדף עמנו כך הוא מתחייב
בקבלת דברים שיענה אחר מגדף אחר • וסדינא ה"ל לרבא למימר
שאני מגדף הואיל וישנו ב' כמו שתרלטו למעל' שיסנו בלב שיסנו בקול
אלא דנקט עדים וזממין לרבותא דלפילו בעדים דאית להו למימר מן
הפתח כל העדות בכ"ד אפ"ה אשכחין בהו שישנן ב' וכו' ש' במקלל
והגדף ומסית • וכיון שכן פטורין בכ"ד ללא עבדי טוס מעשה אפילו
היכא דעבדי מעשה מני פטורין משום דכתיב תורה אחת לעו' בשגגה
וכדכתיבנה לעיל • וכ"כ א"כ חסמה בקול ל' ויחנן דמחייב אמאי הוא
אפשר למחוסס לכו כ"ה ה' דלית ב' אפילו עקמת פה • ליתא דכי
זממין ר' ויחנן היינו דוקא היכא דליכא דליכא עקמת פה דהוי לזיה מעשה
אבל כ"ה ה' ודאי פטור הוא דלא טעיד מעשה • וכ"כ כיון דליכא
קטש חסימה פטורה בהו הו' תהיה שאר החסימה פטורה אע"פ שישיה
בה הקטש שפתים ועקש הפה וכדאלמרינן גבי קרבן • ליתא דגבי
חסימה שהיא למלקות לא כתיב תורה אחת כדכתיב גבי חטאת ומ"ה לא
שידך למימר שכן ישנה באי' אלא כל היכא דליכא מעשה יהי' חייב כשלא
יהיה בו מעשה פטור • וזו היא שיטה הרי"ף וז' כדרך שפירשה בהלכו'
ונדרש ר"ז ופירושו אינם נכונים דמאי דגריס שכן ישנה בראיה
ופירש שכל עדות העדים מתחייבין אינו כלום שער' וזממין כשמתחייבין
לא על שעת ראייה הם מתחייבים שהרי לא ראו כלום שהרי'הומווא
על שעת הגדה בכ"ד הם מתחייבים • ועוד דלפילו כדכריו ז' ליתא
עדים וזממין אבל חסית ומקלל וכוונא בהם מאל' כדכריו לא שייכא
ראיה כלל וכן מה שפירש שכן ישנן בקול שעל הגשת הקול התגיש לאוני
הדיינין ומתחייבים העדים והרי אין בו מעשה אינו מחזור דודאי הקול
על דבורו הוא נעשה ואם הדבור יש בו מעשה כמו כן הקול הנמשך ממנו
יש בו מעשה • ועוד שמתחיל הגרסא שאני עדים וזממין שכן ישנן בקול
והעיקר כשיטת הרי"ף ז' : והכסית אובריים זה הואוזה את
העדים ורע"ה זה המתחשב עימים ושעות • ודאי'ו פליגי רבין עלי'
דר"ע הלכה כרבין וחשוב עמים ושעות מותר • אבל איכא למימר דמר
אמר חדא ומר אחר חדא ולא פליגי וכן ספק הרמב"ם ז' כפי'א מה'
ע"ה ונדרשו משונו ומלשון עינים ומלשון עונה • וכתב ס"ר דוד ז'
ועל כרחין אית לן למימר הכי דאל תתחיל בו ר"ה הוא שחרית הוא הוא
חשוב עמים ושעות וקמי' להו לאסורא בכלל הנחש • ע"כ ואני אומר
דאינה ראייה כלל דמעון הוא חשוב העינים ושעות הימים לפשות איזה
מעשה כפי חכמת המשפט כדרך האינטנצין לת"ה הכי וזה הענין יש לו
אחתות כפי חכמת המשפט • אבל אל תתחיל בו ר"ה הוא מונחי שבת
הוא ענין אחר שמתחשב בעמנו אם יתחילו בו כפרעון המס בד"ח או בת"ש
ויחש בעלמנו שכל החדש אי' השבוע יפסיד את שנו ואין האחד ממין האחר •
אבל מ"ה לשיטת הרמב"ם ז' או חשוב שעות אסור קשה מתי דלמרינן
ב' מי שהשדך (ד' קני) האי מתי דכח בשבא וכו' • וזממין ואסור הוא
מילתא הא כל בני מילי בענין משונו ניכחו מהשוב הימים והשעות ואסור
לחמרו ולחשקן • ועוד קשה דגמ' אמרינן דבכלל המנחשי הם המנחשי'
בחולדה ובטפות וכוכבים דלמחא דמשתלכין בליכאטננות הבוכבים
הם בכלל מנחשים ובפסח' אמרינן גמין שאין שולחין בכלדיים שנאמ'
תמים תהי' עס' י' אלהך • וכלדיים פי' בעל הגרון החיים ממשפט

הכוכבים והכא אחר דהוי בכלל לאו דמנחש • וסירן ס"ר דוד ז' דמאי
דאסור משום נחוש הם דברים בטלים שאין להם עיקר לא בדרך
הטבע ולא בדרך החכמה כמו פתו נפלה מפיו לבי הפסיקו בדרך זממין
ומאי דלמרינן מתי בחולדה ובטפות וכוכבים הם ג' ענינים בטלים
כתפשו בהם המון האנשי' הפחוסים ואינם ענייני חכמה ולא האינטנציו'
כלל כמו שאמרו אם תראה כוכב כך ביום כך יהיה כך וכך בדבר
שאין לו טוס אמתות אבל עניני חכמה המשפט הם דברים אמתים
שהאדם בטבעו נמשך אחר תכונה המתטות לפי מוגו וכפאל ידעה
למשול על מדותיו מלך סבלו או שפיתת חכמי המשפט היא חיותית
אלא מלך היות השכל שליט על זה הסודר לא יחייבו העניינים ההם
ועל זה הלך אחרו בשליה' מס' שבת שמי שגלגל במל' פ' וכוים פ' יו"ט
מוכן מלך מוגו לחכמה או לחסידות או להיות נבכ' או גולג' וכיונא בלאו
זה ענין מותר לגלותו ושיאמר מן הרעם הנכון לבה ענין ואין סומכין
בל זה הם אבל שיאמרל לפשות כל מעשיו על פייהם וכפי מה שאין חכמי
המשפט על זה ולזה אסרו חכמים ז' לשאול לחכמי המשפט את אשר
יקרהו כפי מול מולך מולדו כי יביא קצת אל הסרת ההשגחה וסילוק
הבחירה ולמדו דבר זה תפסוק חמיי' מהי' עס' י' אלהך • וז' לפי
בל זה כל דבר שיעד שישיה רע לפי חכמת המשפט אפשר להאמר חמיי'
לזה ענהין ההמון שאין מתחילין בכ"ד כי מול הלבנה קל דיימים ההם
ואין ההתלה מלגלח דיימים ההם וגם מה שגשעריים בני אדם מלישא
אשה בלבנה חסרה אינה משום חשוב עמים ושעות אלא שסימן יפה להם
ליכא אשה בזמן תוספת חסרה וזהו חסרה כענין שאמרו חז"ל
ממשיכין את היין בכותרות שהוא מוספת נרבה • ולדכריו ז' כל דבר
של נחש שאינו דבר חכמה אסור לו לעשות ולמנוע ממנו אפילו שבו ואל
תעשה : אבל הרמב"ם ז' הסכים בתשובת אלה שאלך בהם שאסור
משום נחש אין אסור אלא שלא לשאול בהם אלא לעשות כנגדן אין לנו
זמן נראה נכון • והרמב"ם ז' סובר שכלל משונו הוא כין שילמד
השעות והעמים הטובים והרעים לפועל מה ואפילו על פי חכמי המשפט
וכיון שיעש' האדם ויכוין פועל מה בעת הטוב הוא שיעדו חכמי המשפט'
וכ"כ • ומה שהתירו ז' במס' ברכות קל נצרא במתא וקל אחתא
בדכרא והוא דלמך אין אין והוא דלמך לאו לאו • והוא דבר הדומה
לנחש שאינו דבר שיש לו עיקר בחכמ' כלל אע"כ האדם מלחין ומודר
בשמי' חכמו כדכתי' ואנון תשמענה דבר מחלחין :

רף סו ע"א תחומין ואלכא דרע' • מהכא שמעינן שאין
תחומין מן התורה לדברי חכמים כלל
ואפילו תחומין של ב"ש פרסאות ואע"פ שבידולמיו אחרו שחוס שלם
פרסאות הוא מדאורייתא וכן דעת הרי"ף ז' ל' מ' לא משמע הכי בנת'
דילן דמ"ה לכו לאו למקומה אליכא דיחידא לוקמה בתחומין של שלם
פרסאות כד' • וה"ה דל' למימר דליכא מתמר אליכא דת' ד' לדיכא
אלא לאו : **בנקבו** עס' יומת לימד על מקלל אביו ואמו שאינו חייב
עד שיקללם כעס' • פירש' ז' דכיון דכתי' ונקב שם אימרת ליה
בנקבו שם דלא סירא ל' ל' מנחה בה' ויסי' מתי דרשינן מיני' ל' ל' ל' ל'
לדינו חייב עד שיכרך שם כעס' • ואין פירושו מחזור דאם כן ר' מנחש
בה' ויסי' דליאמר בלשון חכמים הילכתא כותיה' ואין ק"ל כמתחייבין
וכברייא' לדינו חייב עד שיכרך שם כעס' ואם כן הא היא תיובתא •
לשיכך פירושו דאף ע"ג דקרא לח משתעי אלא במגדף מכל תקוש מכיון
שמתך הכתוב נקיבת שם חלל מיתה כא' ללמד על כלל המומתין בענין
השם שאין חיונן אלא בנקיבת שם וזה כיון : איש' מה תלמוד למר
איס' איס' לרבות בת טומטוס ואנדדונגוס • ואם תאמר ולמה לן קרא
לחיובה בת בקללת אב ואם והא שהיה הכתוב אשה לחי' לכל עונשין
שבתורה • וסירנו כעס' ר' ינחז' ז' שלא אמרו שהיה אשה לחי' ליש'
לכל עונשין שבתורה אלא בכל המלות שנאמרו סתם שלא תאמר שהיא
חיונן בסתם על האנשים ולא על הנשים או כיון בכל המלות שנאמרו
בלשון זכר ולא כעס' איס' כדכתיב בתורה לא לחילופו ולא ימיר אותו
ועלה אמרינן בתמורה שהיה הכתוב אשה לחי' לכל עונשין שבתורה
אשה וכמה תקומות דרשינן הכי אין לי אלא איש אשה מנין • והא
משום דלגריבו כוליה' דודאי מכיון שהבן והבת חייבין ששיטא דטומטוס
ואנדדונגוס חייבין בין שיכא כן או בת' והיינו דקפין כוליה' מאיס' ולא
מריבין להו מדרשי' אחרעי' • ואם תאמר מתי שבת דבעריות וברכת
השם דמריבין מאיס' איס' הכותים דמחריין פיסולא' והכא גבי וברכת
א' לא מריבין להו • וי"ל דהכא אנטריבו לרבות את הנשים וכל היכא
דליכא למידרש ולרבי' בישראל לא מוקמינן ל' ככותי' אבל לעיל גבי עריו'
וברכת השם לא אינטרך ל' למחא לרבינו נשים משום דברכת השם כתי'
האזנה ודרשי' מיני' לרבות את הנשי' וכדדרישי' במס' סוכה לרבו' את הנשי'

חייבת

חרושי סנהדרין להר"ן וזל פרק ארבע מיתות

שחייב צעניו ויום הכבודי. וכערו' נמי לא נרובא קרא לרבונייהו דהא
 כתיב כל הנפשות הנשמות לחיוב את הנשים: א"כ ליכתוב קרא או
 חלשים וחרם או נשיא וחרם חלשים למה לי אם אינו ענין לגופו תנאו
 לחיוב. כלומר כיון דכתב חד ויתירא לא חמרינן דלא חייב רחמנא חלל
 או בני שמונה בגדולה או בני שמונה בשפלות שרדך הכתוב לרחם
 עליו חלל חמרינן שפרט לך הכתוב בני שמונה גדול ובני שמונה שפל וקרא
 ויתירא ללמד על כולן. וא"כ מהבא ילפינן חלשים למקלל את חבריו שלא
 לחיוב בלבד אלא למדין מכאן אלא לכל ישראל ואיניו הוא בכלל דלא נרע
 מחמד ישראל וא"כ קאם מאי דחמרינן בשבועת העדות (דף ט) חבירו
 שהוא בל"ת מתקללו מנין דכתיב לא תקלל חרם. ולימא דהא לא נפקא
 לן חרם לחיובי וכדחמרינן. אלא דליכא למימר דכיון דכלל לאו דלא
 תקלל חרם לא ילפינן ליה וכדאי' בגמרא דליכא כגשיא ולא ברין ואיכא
 בדיון חרם י"ב נפשות לה היתא חרם אע"ג דקושטא דמילתא היא
 דאינטרך נמי קרא ויתירא או נשיא או ריין ושרך התלמוד לקנח שלא
 בתקומו:

ע"ב כתנאי ומתו גם שניהם עד שיהו שניהם שוין. פיר'
 רש"י ז"ל מהיו שניהם בני עונשין. וקשה דהאי
 קרא ודאי כתיב בלשון איש בעל' ובאשת איש לא אפשר לתעטוי עד שיהו
 שניהם שוין דהא חובתה לשלל בפירוקן דקטן בן ט' שנים ויום א'
 על הגדולה היא נזקת. וגדול הבא על הקטנה מנ' שנים ויום א' כולן
 מוזמנין על ידה. וא"כ הא דדרשינן הכא עד שיהיו שניהם שוין לא חמיי'
 אלא לנערה המתאורסה שאם אין הכוונה חייב על הקטנה אלא חק אין
 שניהם שוין שבוועל בחקן והאשה בסקיל' אם היא גדולה. ובגטרך לומר
 בזה דאם אינו ענין ללשון איש תנאו ענין למחורסה. והרמב"ן ז"ל
 אמר שהספק הוא הלא חמרינן שלא בדקדוק שאין רחמי' שנאמר שהיא היא
 חקסוק ומתו גם שניהם אלא מהפסוק והבגות את שניהם שנאמר דבער'
 המתאורסה והאדרס מתלת שניהם עד שיהיו שניהם שוין. והטעם הוא
 נפל בשפטים. או שכל בגמרא שלא בדקדוק:

דף סח ע"א מניחין איסור סקילה ועוסקין בייסור שבות.
 נראה שמתעשה זה היה ערב שבת. ע"כ
 חשוכה ואחרו כל כך מפני טרדת החולה ואחרו יותר מדאי וכיון ששחרו
 כ"כ היה הקוץ עם ר' אליעזר שה' רחמי להם להקדים הדלקת הנר שהיא
 איסור סקילה מחליגת מילין שראו איסור שבות. אבל בזמן שיש שבות
 ביום ודאי הדלקת הנר מחלוצת חף לדיכרם של שבות כדתנן שפירסם
 ערבתם דעליקו את הנר. ואמרינן נמי תקיעה שלישיית סלק המסלך
 טמן המתמין והדליק המדליק. ולזה הורקנום היה חולץ שפילין בתחל'
 כמו שהיה דרכו בשאר ע"ס ור' אליעזר נער בו מפני שהיה דעמו מיושבת
 עליו יותר ממנו ורצה שאין שבות ביום ואמר שאם' להגיה איסור סקיל'
 ולעסוק בייסור שבות אחר שכבר חשפה וזכחה הזמן הראוי ולכן היה
 הדיון עמו: עמר ר' יהושע על רגלו ואמר הותר הנדר הותר
 הנדר. והכא משמע שהמיר הנדר לאחר שפטר דקאמרינן ויאתה
 שמתו בטירה. עמד ר' על רגליו ט' אלא שמי שמת כלידיו חמרינן
 איתו לאחר מיתה ואין גרדך לסקול ארובו וטורחין צעניו כרכבו
 וקברו וכן הסכים הרב ר' תמיר אבו אל עפיה ז"ל ואף הרשב"א ז"ל
 כן הסכים בתוספת שאלה:

דף סז ע"ב דקפיד אמנא עד הוא דלא קפיד אמנא כשפיה
 מכאן משמע שמתעשה שדים אינו בכלל
 חכמים שחפרה תורה וכ"כ א"כ אחל' לא קא חשיב התם מעשה שדים
 במאי דחמרינן הלכות כשפים בהלכות שבת יש מהם מותר לכתחלה ומני
 להתירא הלכות יטירה לחשוב מעשה שדים. ואיכא למימר דיותר דומה

סליק פרק ארבע מיתות

פרק בן סורר ומורה

לומר בן מכת הפסוק אבל באחרים לא חולידו אלא בני י"ב שנה ויום אחד
 ואם ימנא קטן מוליד הוא מיעושא דמישטא ולא חייבין לו ואם יוליד
 הקטן על נד הזות הוא מיד גדול דכניס הרי הם כסמינים וכדאימא
 ביבמות. וכן לענין ביאת הקטן בחלקו ב"ס וב"כ דב"ס כדברי ילפינן
 מדורות הראשונים וביאת בן שנה הוא כיהא לחייב האשה וכו' א"כ סברי
 לא חמרינן ואם היו הדורות בארץ התורה כך מה טעם שלא ללמוד מהם
 אלא ודאי ימורים היו בחוקן הדורות שאירע להם כך ואין ללמוד מהן
 שדני התורה אינן אלא על הרוב. ולאפכך אמרו כהן בקטן שאין
 גרדך לחוב חמרינן אם יש לו גזילים שאין לחוב לפותו המיעוט ואף ב"ס
 מודי' בזה לא שלענין ביאתו ביה הוא שנתקן: רבי גרסתה הספרים
 לעולם דליעבר בתר דחיימי שפי שערות וחוליד בתר דחיקין וקן התחתון
 והא דקא קטי' לך דר' כרוספדאי' דב דימי חמד חמרי בעיערבא בן ולא
 כראוי לקרותו אב. וה"ל דהשפא חמרינן דבי מתעטין לשלל בן ולא חר
 לאו דוקא אב שיהי' לו בן מתם דהא ודאי לא אפשר מכיון שאין שבות
 אלא ג' חדשים דחיקמי דליימי שפי שערות לא מיעבר אלא שעבר והוכר
 העובר בן ולא אב קריב' ב' שהיה רחמי לקרותו אב ומ"ה מקשינן בתר הכי
 והא חמרינן במתני' עד שיקוף וקן התחתון וודאי דהאי סיפורא לא סוה
 בכלוא איכסי דאיב' דמקדמי ומימי' מוך ג' חדשים וח' כח דמתחרי טובאי'
 ומתרינן היקף אע"ג דלא מלוג' דחדשי' מלוג' חדשי' אע"ג דלא הקי' כעס'
 בן סורר ומור' ור' כרוספדאי' אירי' דאע"ג דלא הקי' וקן התחתון כיון
 דמלוג' ג' חדשים שוב אין נעש' בן סורר ומור' וא"כ לפי שטתו או עבר אינו
 עושה כלום בבן סורר ומור' דהכל תלוי בהקוף וקן התחתון או בנ"ח ואין
 אנו כריכין לדרשת בן ולא אב והתמוהר בזה שנאמר' שר' כרוספדאי' דא' יר
 שאינן אלא ג' חדשים היינו משום דחייב' לך דרשא דבן ולא דהואו לכות
 אב לומר שמכיון שש"ס' דהשי' אחר שהיה שפי שערות ככרי יאל מכלל בן
 סורר

ע"ב ותו היבא אשכחן דענש רחמנא קטן דהכא איביש
 ל' קרא למיפטריה. ותימא הוא דהיינו
 קושיא קמייתא שלא דא לכלל מכות שחשוב שלא בא לכלל מכות לא מנינו
 שחייבו ככתוב. ויש לתרץ שמה שאמרו שלא בא לכלל מכות היינו שלא
 חייבוהו הכתוב חיוב של עמו אבל שלא איענישוהו מיד אינו בכלל כי שמה
 נאמר ש"ד מענישין מי שלא בא לכלל מכות כדי להפחיד השומעי' כמ"ס
 וכל העם ישמעו ויראו ועל זה אמרו דלא אשכחן דחייב רחמנא שפך
 בתקום שרדך עונש להפחיד השומעים כמו רונח לא מנינו שחיי' בו את
 הקטן. ואמרי' אן הכי קאמרינן אטו בן סורר ומורה וכו':
דף סט ע"א קטן אין חתם גרדך לחור עליו. אם נר זה מירי'
 שנתגייר כשהוא קטן קשה אחלי אינטרך
 דחמנא לתעטוי שהרי נה זה אין גר מן התור' אלא מדרבנן וכדאמרינן
 בהולין (דף מו) דגר מטבילין איתו על דעת ב"ד הגדילו יכולין למחות
 שפי' תאמר שאפי"ס שיכולין למחות כל זמן שלא מיחו בחוקת גרים הם
 מן התורה זה אי אפשר שהגירות נעמו שנעשה ע"כ ב"ד אינו מן התורה
 שמתין זכיי' הוא שזכין לחלם שלא בכניו אהו וודאי מדרבנן וכדתנן מניח'
 שוטרו וקטן הוא שלחם מפני דרכי שלום. וכיון שאין לו לקטן זכיייה מן
 התורה הריך היה לגר זה הקטן מוזן. ויש לתרץ דמשכחת לה כשהי' זה
 הקטן בן גר שמת חסו. בלא ורש אחר אנשכע לחבי' ונמנח שנשכע על
 שקר ואח"כ מת זה הגר הקטן. אלא שעדיין קשה לפי שהוכיחו בגמרא
 שלפניו שדורו הראשון היו מולידים בני ח' שנים וא"כ היך נתמעטו
 באן קטנים שאין גרדך לחור אחריהם דאפשר דחולידו בן ח' או בן ט'
 דאין לומר שלאחר שנתנה התור' רדה חולשה לשול' מיד שהרי לקמן למדו
 מכת שצפ ועל כרחין ילפינן מהתם דבני ט' חולידו. וי"ל דמאי דאמרי'
 דדורות הראשונים חולידו מקמי גדולת היינו דוקא בחותם שמוכרח לנו